

2007-11-21 Sluttrapport fra barnevernstjenesten

21. november 2007. Sluttrapport fra teamleder **Åse Edith Kalstad** (1955) og saksbehandler **Line Mariann Solfjell** (1973) i barnevernstjenesten etter innlevert bekymringsmelding fra Helgeland krisesenter. Foreldrene har delt foreldreansvar, mens mor har den daglige omsorgen alene.

(1) Krisesenteret har – etter samtykke fra mor – sendt bekymringsmelding til barneverntjenesten vedrørende barn født 2005. Bekymringen er knyttet til hvordan barnet har det når det har samvær med sin far.

(2) Mor forteller at barnet har blåmerker på kroppen samt endret atferd etter samvær hos far. Mor er bekymret for hvordan barnet har det hos far. Far har fått tilkjent samvær med barnet 6 timer hver onsdag samt annenhver lørdag. Mor har anket saken.

(3) Hva undersøkelsen har bestått i:

- Samtale med mor 25. oktober.
- Samtale med far 30. oktober.
- Observasjon av hente- og bringesituasjon 6. november.
- Undersøkelsesmøte 21. november med innhenting av informasjon fra far og hans samboer, mor og hennes kjæreste, psykolog **Gunnar Karoliussen**, **Roger Henriksen** ved helsestasjonen, **Marit Hopaneng** (1967) og **Laila Kristiansen** (1953) ved familiesenteret, samt fra politiet og krisesenteret.

Samtale med mor og hennes kjæreste

(4) Mor forteller at hun har vært med kjæresten siden høsten 2005, dvs. i 2 år. Han har solgt sin leilighet for å bo nærmere henne, men de er ikke samboere. Han har egen leilighet i et av nabohusene til mor.

(5) Bakgrunnen for at hun oppsøkte krisesenteret forklarer hun med at hun var i krise. På spørsmål om hvilken krise, svarer hun at far terroriserer henne. Han er ikke voldelig mot henne, men hun sier at han lar henne ikke være i fred. Han ringer henne og mailer henne.

(6) Mor påstår at han er voldelig mot barnet når hun er på samvær hos han. Far har samvær 6 timer hver onsdag og 6 timer annen hver lørdag.

(7) Mor sier at barnet er mye syk og at far ikke har hatt samvær siden 25. september.

(8) Mor sier videre at barnet hylskriker når hun skal til far, og at hun hylskriker når hun kommer hjem. Mor snakker om alle de trygge og vante rutinene som vanligvis gjør barnet trygg, slik som kveldsmat, stelling, legging osv. – alle disse rutinene fungerer ikke på barnet etter at hun har vært på samvær hos far. Barnet bare hyl og skriker, og mor sier at hun ikke klarer og får roet henne ned.

(9) Mor sier også at barnet har hatt fult av blåflekker på armer og ben og kul i hodet. De har med seg laptop og viser et bilde av barnet med kul i pannen. De har ingen bilder av barnet med alle blåflekene.

(10) Mor reagerer på at far alltid har med seg noen når han skal hente barnet, slik at hun hver gang må forholde seg til nye mennesker. Undertegnede undrer på om det kan ha noe med å gjøre at de har en rettsak pågående, og at far har med seg noen som kan fungere som vitne siden mor kommer med en del påstander mot han, samt at han ofte ikke får være sammen med barnet likevel på de avtalte samværene.

- (11) Mor spiller også av et lydopptak på sin mobil, som hun har spilt av under en henteepisode. Undertegnede kommenterer at det høres positivt ut, at far møter barnet på en god måte, snakker vennlig til henne og forteller henne hva de skal gjøre sammen den dagen, hvorpå mor blir veldig sint og uttrykker til far at — «*hun skal ikke ut*», og på spørsmål om hvorfor sier du bare «*hun holder på å bli syk*».
- (12) Undertegnede kommenterer at ut fra lydopptaket kan det virke som om mor ikke legger til rette for en god dialog mellom henne og far, og at hun heller ikke forsøker å overbringe nødvendig informasjon om barnet til far, som skal ha samvær på en god og voksen måte.
- (13) Undertegnede bekrefter at barnegråt høres i det far tar barnet og blir skilt i fra mor, men at det er et helt normalt trekk hos små barn, og mer et sunnhetstegn enn noe annet.
- (14) Mor sier at barnet gråter hele veien til bilen. Undertegnede formidler at også dette er normalt, og at de voksne har et ansvar for å skjerme barna for egne negative følelser og diskusjoner. Barna «*senser*» slikt umiddelbart og blir både engstelig og nervøse.
- (15) Mor forteller videre at far ikke ville vedkjenne seg farskapet, og at han ønsket å ta en DNA-test, men at dette aldri ble gjennomført. To dager etter fødselen ringte far og ønsket å få se henne. To måneder etter fødselen ble hun kalt inn til familierådgivingskontoret og etter 4 måneder fikk hun stevning på sivil retts sak i forhold til samvær.
- (16) Mor er i dag ikke i arbeid, men tar fag på videregående skole for å forbedre karakterene sine. Hun ønsker å studere jus, og tar der for «*examen philosophicum*» via universitetet i Stavanger. Hun reiser dit på ukesamlinger.
- (17) Mor forteller at hun er utdannet advokatsekretær etter å ha tatt et seks måneders kurs i Trondheim som 18-åring, men hun har aldri praktisert som dette. Tidligere har hun studert til førskolepedagog, men avsluttet studiet grunnet bekkenløsningsproblematikk og så for seg at en slik jobb innenfor skole/barnehage derfor ikke var mulig. Tidligere har hun arbeidet som hjelpepleierassistent på sykehjem.
- (18) Det framkom videre i samtalen at hun ikke er på talefot med far til sitt eldste barn. De var samboere i 7 år i fra mor var 16 til 23 år. Mor flyttet da hennes første barn var 2 år og bodde der fram til hun fylte 5 år.
- (19) På spørsmål fra undertegnede bekrefter mor at hun har hatt en undersøkelse gående hos barnevernet i vedrørende sitt eldste barn også, og at dette også omhandlet konflikter rundt samvær. Mor presiserer at det kan virke mistenkelig, men påpeker at det er tilfeldig. Mor sier at det eldste barnet har samvær med sin far i dag, men at hun selv og hennes far ikke har kontakt.
- (20) Mor ønsker ikke at far skal delta på et undersøkelsesmøte. Hun vil ikke at han skal høre ting om henne. Undertegnede forsøker å veilede mor på viktigheten av å ha barnet i fokus, og at det derfor blir viktig at far også er med på møtet, da han er meget sentral i denne saken, siden meldingen går på forhold hos han i følge mor. Mor ønsker ikke det.
- (21) Det framkom også i samtalen at mor har hatt et ambivalent forhold til sin biologiske far. Hun hadde ingen kontakt med han i barndommen. Mor er vokst opp med sin mor og stefar. Forholdet til sin far har preget mor i oppvekst og voksenliv.

Samtale med far og hans samboer

- (22) Far eier og bor i en leilighet. Han arbeider som brannbetjent, og han er utdannet ambulansesjåfør.
- (23) Far og samboeren har adresse hver for seg, men har planer om å flytte sammen etter hvert. Samboer har en gutt på 11 år fra før, og far har et godt forhold til denne gutten. Samboeren beskriver far som en varm og fin voksenperson for sin sønn.
- (24) Far har interesse for gamle veteranbiler og så samler han på mynter. I fritiden er han mye på fjellet. Fars samboer er utdannet markedsøkonom ved BI og arbeider i dag ved NAV. Hun holder for tiden på med lærerutdanning, da hun ønsker en annen yrkesmulighet.
- (25) Far sier at samboeren og hennes eksamboer har et veldig fint og godt samarbeid rundt deres felles barn, og han synes det er veldig trist at det ikke lar seg gjøre å få til et lignende samarbeid mellom han og mor.
- (26) Far kjenner ikke til om mor har noen diagnose, men han har forstått at hun sliter psykisk.
- (27) Far sier at mor og far hadde et forhold som varte noen måneder, før han til slutt ikke klarte å være sammen med henne lengre. Far sier at han følte at mor hadde fokus på seg selv hele tiden, og beskriver at mor ble veldig intens og ustabil. Hun styrte på den tiden voldsomt i forhold til sin tidligere samboer; som hun har sin eldste datter med. De hadde også rettssak gående vedrørende samvær.
- (28) Selv om far ikke var sammen med mor lengre, ble han glad da han fikk høre at han skulle bli far. De hadde ikke mye kontakt under graviditeten, men han tok kontakt med en gang barnet var født for å få se barnet.
- (29) Til å begynne med gikk det greit å få treffe barnet. Men far opplevde at mor styrte voldsomt i forhold til når han skulle få treffe henne. Hun kunne for eksempel ringe sent om kveldene når han var på tur og legge seg, og ba om at han måtte komme og trille henne. Far opplevde dette som slitsomt, og gikk til familierådgivningskontoret i mars 2006 for å forhandle fram en avtale om faste tider. Mor likte ikke å være der og opplevde at kuratoren der tok parti med far. Mor forlot etter hvert møtet, og nektet å skrive under på en skriftlig avtale. Mor mente at avtalen kunne være muntlig. Avtalen omhandlet at far skulle treffe barnet hver torsdag i 45 minutter i fra kl. 17.
- (30) Den eneste kontakten far da hadde med mor etter dette møtet var per telefon og mail, ut over de gangene han faktisk hadde samvær med barnet. Han tok da kontakt i forkant av samværsdagen for å avtale tidspunkt og å høre om alt lå til rette for samvær. Dette gikk greit en stund, men så begynte hun å avlyse samværene igjen.
- (31) Far gikk da på nytt til familierådgivningskontoret, men mor møtte ikke opp til denne avtalen. Far fikk meklingsattest etter dette møtet og kontaktet så advokat.
- (32) Mor valgte da å politianmelde han og be om besøksforbud, og at all kontakt skulle foregå mellom advokatene.
- (33) Far hadde på denne tiden truffet sin samboer, men grunnet mors ustabilitet hadde han valgt ikke å offentlig gjøre forholdet av frykt for hvordan mor skulle reagere. Mor observerte likevel far og samboeren på 17. mai 2006, og etter den dagen ble det dessverre ennå mer tilspisset i fra mor sin side. Det hele resulterte i at far og barn ikke fikk treffe hverandre på 6 måneder i fra oktober 2006 til april 2007, og da var første samvær den 25. april.
- (34) I perioden etter bruddet med mor opplevde far henne som meget grenseløs. Hun la ut bilder av han på nettet og skrev stygge ting om han. Han vet ikke om dette står der ennå, da han etter hvert

ikke orket å forholde seg til det. Han synes også det har vært skremmende at hun har skrevet på nettet om aborter og fostre som hun har mistet og anklaget helsevesenet for ikke å tro eller hjelpe henne, og det var også skrevet noe om et gravsted.

(35) Far hadde i denne perioden gått rettens vei for å få samvær med barnet, og første rettsforberedende møte fant sted 16. mars 2007, og hovedforhandlingene fant sted 27. april. Far ser jo at samværet han fikk den 25. april hadde sammenheng med rettsaken som skulle finne sted 3 dager senere.

(36) I dommen fikk far tilkjent både foreldreansvar og mer samvær enn han faktisk hadde turt å stille krav om. Samværet skulle være 6 timer hver onsdag (tirsdager hvis det kolliderte med døgnvaktens hans på jobb) og 6 timer annen hver lørdag fra kl. 10 til 16. Mor tok kontakt med han i forkant av hovedforhandlingen med tilbud om et forlik, men far turte ikke å gå med på dette grunnet hans kjennskap til hennes ustabilitet.

(37) Mor har anket dommen av tingrettens kjennelse av 29. mars 2007, og den skal opp i retten den 14. november.

(38) Med bakgrunn i beskyldningene fra mor er far blitt anbefalt av sin advokat å ha noen med seg, i hente- og bringesituasjonene. Dette har både positivt og negative konsekvenser. På den ene siden opptrer mor noe mer rasjonelt, slik at barnet opplever mindre hysterisk kjefting i fra mor. På den andre siden bruker mor dette mot han i forhold til at han ikke får ta barnet med seg når han alltid har fremmede folk med seg i bilen når han henter henne. Far har likevel opplevd at enkelte av dem han har hatt med seg, har mor respekt for, slik at da har han fått barnet med på samvær – for eksempel en pensjonert politimann som far kjenner godt.

(39) Far opplever at mor har blitt hysterisk igjen om han har hatt samboeren sin med seg for å hente barnet. Mor har likevel sin egen kjæreste stående sammen med seg under disse episodene.

(40) Far sier at han har aldri utsatt barnet for vold. Hun fikk et skrubbsår i hodet etter at de hadde lekt seg på lekeplassen en gang. Far er mye sammen med samboeren og hennes sønn, og sover over hos dem. Når han har samvær med barnet, ønsker han at samværet skal foregå i hans leilighet, av den grunn at barnet er kjent og trygg der.

(41) Ved hente- og bringe situasjoner opplever han mor som vanskelig å forholde seg til. Far og samboer sier at det virker som om mor har en slags angst, som hun igjen overfører til barnet. Far har opplevd at mor har ropt og skreket til far mens hun har holdt barnet i armene. De gangene han har fått mulighet til å ta barnet sammen med seg, har ofte mor hengt ut gjennom vinduene og ropt etter dem.

(42) Mor har uttalt at det er uheldig at barnet har andre typer leker, klær og trillevogn hos far enn hva hun er vant til hjemmefra. Far mener at barnet ikke har skade av å oppleve at ting er forskjellig hos mor og far.

(43) Far er også bekymret for at barnet ikke får lov å sove om dagen av mor. Barnet er kun 1,5 år og far synes det oppleves som et overtramp ikke å la barnet få sove. Han ser jo at hun blir fryktelig trett utpå dagen. Han har snakket med helsestasjonen om dette, og de har rådet han til å la barnet sove midt på dagen når hun er trett, da alle små barn trenger mye søvn. Mor påstår at barnet ikke sovner om kveldene når hun får sove om dagen.

(44) Ved én anledning opplevde far igjen at mor ble helt hysterisk da far skulle dra med barnet grunnet av bilstolen sto vendt slik at barnet så bakover i bilen. Mor skulle nektet å la far dra før han hadde snudd setet. Far har fått bekreftet gjennom trygg trafikk og helsestasjonen at dette er den

riktige måten å plassere barn på. I tillegg er han utdannet ambulansesjåfør og har sett hvor katastrofalt det kan være ikke å sikre barna riktig i bilen.

(45) Far beskriver barnet som blid, trygg og flink til å leke. Far viser frem et fotoalbum med ulike aktiviteter han har gjort sammen med barnet.

(46) Far har med seg dom av 29. mars 2007 fra tingretten der det framkommer at retten finner at far har de rette egenskapene som skal til for å dra tilstrekkelig omsorg for barnet, og at han ble tildelt foreldreansvar og ukentlig samvær. Samtidig framkom det at mor tapte saken fullstendig og i tillegg må dekke fars saksomkostninger på kr. 3750. Barneverntjeneste fikk ta kopi av dokumentene som ligger vedlagt i saksmappen.

Samtale med far

(47) Barnevernstjenesten ringte 5. november til far for å avtale tidspunkt og høre om han samtykket til at barnevernet kunne få observere mor, far og datter i forbindelse med en hentesituasjon. Far samtykker til dette og tidspunktet blir avtalt til tirsdag 6. november.

(48) Far formidlet da at mor nektet han samvær igjen nå sist onsdag den 31. oktober. Far hadde hatt med seg en kollega i bilen som vitne, og mor nektet å la han få barnet med seg.

Samtale med mor

(49) Mor samtykket 5. november til nytt tidspunkt for samvær, og at barnevernet skal observere samspillet i mellom dem. Undertegnede skal være der kl. 09.30 for å observere barnet litt i forkant. Far henter kl. 10.

Observasjon ved hente- og bringesituasjon

(50) Undertegnede observerte et barn som virket å ha en normal utvikling både motorisk og kognitivt. Hun hadde lite språk, men det kan jo også være grunnet reservasjon/sjenanse i og med at en fremmed var på besøk. Hjemmet hos mor var rent, ryddig og tilfredsstillende. Barnet hadde mye og varierte leker til disposisjon. Samspillet mellom mor og barn virket normalt.

(51) Far skulle hente barnet kl. 10, og mor nevnte ingen ting om far til barnet før klokken var 09.50.

(52) Da far kom, hilste han og mor på hverandre – ut over dette var det liten kommunikasjon i mellom dem. Far tonet seg forsiktig og fint inn på barnet. Han snakket med henne og bekreftet henne. Barnet smilte også til far.

(53) Barnet framviste en naturlig sjenanse/tilbakeholdenhet overfor far med tanke på at det ikke hadde fått treffe sin far på ca. 42 dager.

(54) Mor hadde barnet på armen da hun åpnet døren og begynte så å kle på henne. Far ble ikke invitert inn i gangen, så han sto på dørstokken til ytterdøren gjennom hele situasjonen. Mor snakket ikke med barnet om at hun nå skulle til pappa, og at det kom til å bli fint, bekreftet at det er fint at hun skal til far, osv. i den perioden far var der.

(55) Mor satt på gulvet i døråpningen mot et soverom, slik at hun ble delvis utenfor fars synsvinkel. Barnet sto med alle yterklærne på og lente seg inn mot mor med hodet sitt i halsgropen til mor. Far satt på huk og forsøkte å snakke med barnet og motivere henne til å komme til seg med et mildt og vennlig toneleie.

(56) Mor bekreftet barnets adferd ved å si gjentatte ganger «*Vil du ikke til pappa*», «*Skal du ikke gå til pappa?*» og «*Hva er det med deg? Du er så varm. Er du ikke helt frisk? Har du feber?*»

(57) Mor sa også til undertegnede «*Se på barnet, hun er jo helt borte — hun virker apatisk!*» Denne situasjonen var uforandret i ca. 10-15 minutter. Til slutt valgte undertegnede å gå inn og forsøke å veilede foreldrene litt. Undertegnede valgte å la barnet først få se at foreldrene hadde en slags kommunikasjon med hverandre først for å trygge det ved å hente en ball som undertegnede og foreldrene kastet til hverandre. Undertegnede kommenterte da underveis at «*Oi — der kastet pappa ball til mamma og nå kaster mamma ball tilbake til pappa*», osv. Barnet kom da ut fra halsgropen til mor og fulgte nysgjerrig med på det som skjedde.

(58) Mor kom heller ikke med praktiske opplysninger til far om hva barnet hadde drukket eller spist, og om når siste bleie var skiftet. Dette måtte undertegnede få mor til å si noe om, noe som hun etterkom.

(59) Etter en liten stund med dette, veiledet undertegnede mor på at hun nå kunne reise seg og overlevere barnet til far, og om det ble litt gråting fra henne, må mor likevel smile og vinke «hade» og ønske henne en fin dag sammen med far.

(60) Mor etterfulgte dette. Barnet begynte å gråte når det ble skilt fra mor, og barnet vinket til mor når mor vinket til henne. Og så dro far og barnet ut i bilen.

(61) I samtalen med mor etterpå framkom det at mor mente ikke at barnet vinket, men at det var et tegn på at hun er veldig redd når hun beveger hånden slik som man gjør når man vinker. Mor var også tydelig på at kjæresten hennes er den personen barnet skal ha som farsfigur, og som hun skal være nært knytt til – ikke far. Mor mener det er nok at barnet vet hvem som er hennes far.

(62) Undertegnede snakker også med mor om viktigheten av ikke å overføre/videreføre vanskelige opplevelser og følelser fra mors egen barndom med vonde opplevelser i forhold til ikke å få ha kontakt med biologisk far i barndom og oppvekst. Mor mener at hun ikke gjør det, men undertegnede uttrykker bekymring i forhold til dette.

(63) Undertegnede formidlet viktigheten i forhold til at om barnet skal få en sunn utvikling, er det nødvendig at mor legger til rette for at far og barn skal ha godt kontakt. Hvis ikke hun klarer det, er det stor sjanse for at dette vil påvirke hennes selvfølelse når hun blir eldre, samt at mye av grunnlaget for en god tilknytning legges i tidlig barneår og bør derfor være noe hun samarbeider i forhold til.

(64) Undertegnede observerte etterpå samspillet mellom far og barn hjemme i fars leilighet. Fars leilighet var også ren, ryddig og velholdt. Den er nylig pusset opp, og far har gjort det meste selv. Da undertegnede ankom hjemmet, var far og barn nylig kommet hjem. Barnet hadde en del leker på gulvet som hun satt og lekte med.

(65) Far satt på gulvet og lekte og snakket sammen med barnet. Han hadde åpnet yterjakken hennes og tatt av luen. Skoene var på. Far forklarte dette med at barnet hadde ikke vært hos han på 6 uker og det var tydelig at hun igjen trengte litt tid på å bli trygg og vant i hjemmet hans. Hun ønsket ikke å kle av sko og jakke ennå, så far syntes det ble viktig å la henne få være med å bestemme tempoet litt. Derfor lot han henne beholde jakke og skoene på – bare åpnet jakken litt inntil at det var greit for barnet å kle av henne.

(66) I perioden mens undertegnede var til stede, var det ingen ting å utsette på samspillet og kontakten mellom far og barn. Barnet virket trygg og fortrolig hos far, samtidig som hun virket litt reservert. Far bekreftet henne på en fin måte, ved å snakke med henne og å tulle og tøyse litt. Han kjente etter om hun ble for varm med yterklærne på, og han skaffet henne drikke. Far poengterte at

siden det var så lenge siden de hadde fått være sammen, ble det igjen viktig å gi barnet litt tid til å bli vant til han og omgivelsene.

(67) Far observerte at barnet etter en stund virket veldig trett, noe undertegnede også registrerte. Far sa at han synes det blir feil ikke å la et så lite barn sove formiddagslur, samtidig synes han ikke at det er noe greit ikke å skal etterstrebe det som mor har satt som regel – at hun ikke skal sove og av frykt for at dette skal gjøre samarbeidet ennå vanskeligere.

(68) Far synes likevel det blir viktigst å tenke på hva som blir bra for barnet og om hun signaliserer at hun er trett og vil sove, så kommer han til å la henne få en blund siden hun ennå er så liten. Dette har han også snakket med helsestasjonen om, og de har sagt seg helt enige med han i forhold til dette med søvn.

(69) Far sier at de etter hvert skal dra opp til barndomshjemmet hans, en bondegård hvor foreldrene bor, for å få leke ute litt med barnet der, samtidig som barnet får ha litt kontakt med sin familie på hans side også. Far synes at det blir viktig at barnet får mulighet til å bli kjent med slekten sin på hans side allerede i fra hun er liten. Far sier at det er tre mil dit, og at barnet sikkert blir å sove litt i bilen.

Telefonsamtale med psykolog Karoliussen

(70) Mor ble henvist til psykolog Gunnar Karoliussen fra sin primærlege; Per Pedersen 18. oktober 2006. Henvisningsgrunnlaget var «blandet angst og depressiv lidelse». Mor medisineres ikke.

(71) Karoliussen mener korrekt diagnose er «**lettere depressiv lidelse**». Mor går til behandling hver fjortende dag eller hver tredje uke.

(72) Mor opplever det belastende at fedrene til begge hennes barn har gjort krav på samvær med sine respektive barn.

(73) Karoliussen ble første gang kjent med mor i forbindelse med at han var oppnevnt som sakkyndig av tingretten vedrørende en samværs sak mellom mor og far til barnets søster i 2006.

(74) Karoliussen avviser at mors psykiske helse er av en slik karakter at det påvirker hennes omsorgsevne.

(75) Mor har nå vært gjennom en sak i tingretten i en samværs sak mellom henne og far til barnet der far ble tilkjent mye samvær med barnet. Far er tilkjent foreldreansvar, 6 timer samvær pr. uke og 6 timer samvær annen hver lørdag. Dette opplever mor som veldig vanskelig. Mor har anket saken til lagmannsretten, og hun har bedt om å få oppnevnt en sakkyndig, men har fått avslag om dette. Hun mener at det ikke er bra at et så lite barn har såpass mye samvær med far og dermed blir lenge borte fra mor. Mor er fortvilet på vegne av barnet som må være sammen med en fremmed person.

(76) Mors opplevelse etter at barnet har hatt samvær med far, er at hun gråter og blir mye sint når hun kommer hjem etter å ha vært sammen med far. Karoliussen presiserer at dette er mors opplevelse av virkeligheten.

(77) Mor har en vanskelig forhistorie med sin egen far der han benektet at han var hennes far, noe som har gjort henne mye vondt.

(78) På spørsmål fra barnevernet om mors vegring for å sende sine barn til sine respektive fedre, kan ha en sammenheng med hennes historikk og egne vanskelige familierelasjoner med hovedvekt på mangel på tilknytning til egen far, bekrefter Karoliussen at mors forhistorie reaktiveres nå når hun har fått egne barn og det blir brudd med fedrene.

(79) Mor ønsker at barna skal ha kontakt med sine biologiske fedre, men at hennes kjæreste skal sammen med henne og barna være kjernefamilien.

Telefonsamtale med far

(80) Far ringer 7. november og ønsker å fortelle at han og barnet fikk en fantastisk dag sammen og uttrykker stor glede for at de fikk denne muligheten. Barnet ble i løpet av dagen en ordentlig «pappajente» som krøp opp i armkroken og satte seg i fanget hans på eget initiativ etter hvert. Denne muligheten tror han aldri han hadde fått om ikke barnevernet hadde lagt til rette for å be om å få observere en hente- og bringesituasjon hjemme hos mor, så far ønsker å takke barnevernet mye for denne dagen. Han og barnet har hatt det kjempefint sammen.

(81) Far forteller at han dro tilbake til mor med barnet kl. 16 som avtalt, men mor var ikke til stede da han kom. Det var kjæresten til mor som tok i mot henne. Far forteller at mors kjæreste var hyggelig når han tok i mot, men stilte ingen spørsmål om barnet. Far innrømmer at han heller ikke fikk fortalt så mye om barnets dag heller. Undertegnede veileder far på at det kanskje kunne være fruktbart for samarbeidet at han sendte en mail til mor der han fortalte litt om hvordan barnet hadde hatt det og hvordan dagen hadde vært.

(82) Far sa seg enig i at det kanskje kunne være en bra ting å gjøre, og at han skulle tenke litt på det. Saken i Lagmannsretten, etter at mor anket dommen fra tingretten, er satt til 14. november, og da har han egentlig samvær med barnet igjen. Han er spent på om mor blir å nekte eller legge til rette for samvær igjen. Han har også samvær nå på lørdag.

Telefonsamtale med far

(83) Far forteller 20. november at mor har trukket saken og da vil dommen fra tingretten være rettskraftig. Far fikk ha samvær med barnet lørdag den 10. november, men kun i 3 timer – ikke 6 timer slik som avtalen er. Grunnen var at barnet var forkjølet, og mor forlangte at han skulle være tilbake etter 3 timer. Far opplevde ikke barnet som spesielt syk, men valgte å etterkomme morens krav for ikke å gjøre situasjonen/samarbeidet ytterligere tilspisset.

(84) Mor var den som leverte og tok i mot i forbindelse med samværet. Mor satt lenge på gulvet sammen med barnet før far fikk henne – ca. 15 minutter.

(85) Samværet onsdag 14. november ble avlyst av mor den 13. november per mail. Mor sa at barnet var sykt, og far fikk ikke svar på hva som feilet det, eller tilbud om nytt samvær på et annet tidspunkt.

Informasjon fra krisesenteret

(86) Krisesenteret meldte bekymring på bakgrunn av samtaler med mor. Krisesenteret følte på at hvis det var slik som mor fortalte, så måtte denne bekymringen sendes videre til barneverntjenesten. Krisesenteret har opplevd at mor har vært spent på hva som skulle skje videre, i etterkant at bekymringsmeldingen ble sendt.

(87) Krisesenteret har ikke annen kjennskap til familien enn hva mor har fortalt dem. Mor oppleves som våken og interessert, og tydelig og grei i sine forklaringer. Barnet ble vurdert til å være helt normalt i forhold til alderen.

(88) Krisesenteret ønsker at barnevernet skal undersøke saken. I forhold til samværsaken som er parallelt, har krisesenteret inntrykk av at det er stressende for mor, og at hun er spent på hva utfallet

skal bli. Krisesenteret har en opplevelse av at mor ikke ønsker at far skal ha samvær, og hvis det skal være aktuelt med samvær, så ønsker mor at dette skal være med tilsyn.

Informasjon fra mor

(89) Mor mener at meldinga er beskrevet godt fra krisesenteret. Mor er 31 år. Mor har en kjæreste. De har vært kjæresten siden mor var gravid med barnet. De bor ikke sammen, men er naboer. Mor sier at hun ikke ønsker at de skal flytte sammen enda, fordi mor ønsker å fokusere på barna. Kjæresten jobber på NAV.

(90) Den økonomiske situasjonen til mor beskrives av henne som helt grei. Hun klarer seg med det hun har. For tiden har hun overgangstønad.

(91) I forhold til fysisk helse er denne grei. Mor sier hun har det fint. Hun har litt bekkenplager, men ikke noe som går utover mors fungering i hverdagen. Mor er til psykolog, men sier selv at det ikke er slik at hun er kjempedeprimert.

(92) Mor forteller at hennes forhold til far kunne ikke beskrives som et kjæresteforhold. **«Vi hadde sex, og ferdig med det»**, sier mor. Mor sier at far stakk av når han fikk vite om graviditeten, mens det var mor som tok ansvar. Den tiden hun kjente far, beskriver hun at han gråt mye.

(93) Mor har ingen problemer med rus. Det er sjeldent at hun drar på fest, kanskje en gang i halvåret, sier mor. Medikamenter tar hun sjelden. Hun kan ta en Ibux ved hodeverk, og så har hun utskrevet medisiner fra lege for magesår.

(94) Mor beskriver barnet som et veldig livlig barn. Det klatrer overalt. Barnet er flink til å bygge med klosser og er interessert i puslespill. I følge mor var barnet mer glad før, og har nå begynt å reagere med sinne. Barnet blir rasende og biter og kløner mor når det blir sint. Storesøsteren reagerer på denne atferden til barnet. Mor sier at barnet skyver storesøsteren bort fra seg, og dette synes storesøsteren er tungt.

(95) Barnet er mye syk, både med ørebetennelse, forkjølelse og omgangssjuke.

(96) Mor sier at det er viktig at en stimulerer barna, og at hun gjør dette ved å fingermale, bake etc. med barnet.

(97) En hverdag for barnet beskriver mor slik: Står opp ved 07.30-tiden. Storesøster går på skolen. Mor og barnet spiser frokost. Etter dette går de enten ut, eller maler, pusler, baker eller besøker andre kjentfolk. Storesøster kommer fra skolen, og de spiser middag sammen. Etter dette går de noen ganger ut og noen ganger på besøk til mormor eller morfar. Kveldsstellet til barnet starter rundt 18.30, og da bades barnet. Mor forteller at mor i stellesituasjonen snakker med barnet om at det nå er kveld, og mor forbereder barnet på at hun snart skal legge seg. Mor ammer barnet før barnet skal legge seg.

(98) Barnet er søkt inn i barnehage, men hun har ikke fått plass enda.

(99) I forhold til sovemønster sier mor at hun sover hele natta, og at hun har sluttet å sove på dagtid da hun var ett år. Mor mener det blir problematisk for barnet å falle til ro på kveldene når hun sover om dagene.

(100) Mor har gitt beskjed til far om at barnet ikke skal ha vanlig melk når han har henne, da hun enda ammer barnet.

(101) Mor sier at barnet er veldig glad i mors kjæreste, og at hun godt kan komme i fanget på han.

(102) Mor beskriver seg selv som en god mamma. Hun er en som alltid setter barna først. Når barna har det bra, har mor det bra. Mor sier hun gir god omsorg, hun er der for dem, hun støtter dem og lytter til dem.

(103) I forhold til far sier at hun ikke kan si så mye for hun kjenner ikke han. Hun sier at far har en viktig rolle i barnets liv. Mor sier at det er ikke mor eller far det skal dreie seg om, det skal dreie seg om barnet.

(104) Far har samvær med barnet 6 timer annenhver uke, og 6 timer annenhver lørdag. Mor mener det er mye for barnet – at det skal være sammen med far i 6 timer. Det ble ikke samvær nå sist, da far avlyste grunnet heimevernsøvelse.

(105) Mor sier at det er dårlig samarbeid mellom mor og far. Mor sier hun har forsøkt alt, men at far bare er sint og sur. Mor sier at hun hadde gitt beskjed ved et samvær om at barnet var syk, og at han ikke måtte ha henne ute. I følge mor gikk far ut med barnet likevel, og dette mener mor er uholdbart.

(106) Mor ønsker at barnevernet kan snakke med far rundt dette med samvær og hvordan en bør forholde seg i forhold til hverandre. Dette er også noe helsesøster eventuelt kan gjøre.

(107) Mor mener hente- og bringesituasjonen fungerte godt da barnevernet var til stede, men at det også er den eneste gangen at det har fungert.

Informasjon fra familiesenteret

(108) Mor ble henvist til familiesenteret da hun var gravid med barnet. Denne henvendelsen kom fra jordmor. Jordmor opplevde at mor strevde med mye. **Marit Hopaneng** og Lisbeth ved familiesenteret har hatt noen samtaler med mor og har også vært på noen hjemmebesøk.

(109) Familiesenteret har hatt en støttende funksjon i forhold til når mor var gravid med barnet, hvor mor ikke opplevde at hun hadde noe støtte fra far. Familiesenteret sier at de har opplevd at det har vært konfliktfyllt mellom mor og far.

(110) Familiesenteret beskriver mye dramatik når mor kontakter dem, og sier at da er det krise. Hun kan ringe tidlig om morgenen, hun kan stå i døra, og hun gråter og hulker og er veldig nedfor. Dette går på frustrasjon og fortvilelse i forhold til fedrene til barna.

(111) I ettertid har også mor tatt kontakt med Familiesenteret, da har det også gått på dette med konflikten mellom mor og far, samt barnets sinne i forbindelse med samvær hos far. Familiesenteret opplever mor som oppriktig engstelig for at barnet ikke skal ha det godt nok hos far.

(112) Mor har mottatt råd og veiledning fra Laila ved Familiesenteret hvor tema har vært hvordan mor kan forberede barna til samvær, barnas rettigheter til å treffe sine fedre, samt hjelp til mor for lettere slippe barna.

(113) Familiesenteret beskriver liten fremgang i forhold til råd og veiledning. Mor har en oppfatning av at det er vanskelig å gjøre noe med de problemene som er. Familiesenteret beskriver også at det har vært opplevd som om at mor har vanskeligheter med å flytte fokus i konfliktsituasjonen.

(114) Familiesenteret har observert godt samspill mellom mor og barn.

(115) Familiesenteret har informasjon om at mor har hatt det vanskelig også tidligere i livet, og også at hun har samtaler med psykolog Gunnar Karoliussen.

Informasjon fra helsestasjonen

(116) Barnet har fulgt det anbefalte helseprogrammet. Helsestasjonen har opplevd et godt samarbeid med mor, hvor hun har kommet presis og regelmessig til møter. Barnet har fulgt normal psykomotorisk utvikling. Barnet har fine percentiler i forhold til vekt, lengde og hodeomkrets. Far har kun vært med én gang på kontroll.

(117) Helsestasjonen opplever å få barnet med på oppgaver på ett års kontrollen. Barnet er litt reservert, men ikke noe som gjorde helsestasjonen bekymret. Helsestasjonen beskriver mor som en omsorgsfull mor. Hun har blikkontakt med barna og smiler og bekrefter dem.

(118) 5. september 2007 ringte mor til helsestasjonen, og sekretæren ble svært bekymret i forhold til mors reaksjon under samtalen. Helsesøster var opptatt i møte og kunne ikke samtale med mor. Barnet var sammen med mor og mor hulket og gråt, og helsestasjonen opplevde mor som psykisk ustabil. Helsesøster har i ettertid snakket om dette med mor, hvor mor sier at hun reagerte slik fordi at hun følte at helsesøster var hissig mot mor. Mor har også sagt at helsesøster hadde sagt at han mente mor bare sa dette for å få oppmerksomhet. Dette avkrefter helsestasjonen, da de ikke har vært hissig mot mor, men helsestasjonen sa de ble bekymret i forhold til den reaksjonen mor hadde.

(119) Helsestasjonen har kjennskap til at samarbeidet mellom mor og far er veldig dårlig. Helsestasjonen har tatt opp gjentatte ganger at far og mor kan møte sammen på helsestasjonen. Mor har gitt beskjed til helsestasjonen at far ikke ønsker å være med. Helsestasjonen ville at mor skulle ta kontakt med familiesenteret for å få litt råd og veiledning i forhold til hvordan flytte fokus fra konflikten og til barnet.

(120) Helsestasjonen sier at mor trenger hjelp til å flytte fokus, og helsestasjonen har også henvist til Familiesenteret av denne grunn. Målet er ikke at de skal løse konflikten som er mellom seg, men at problemet flyttes til å gjelde voksenverdenen, og at barna opplever at det er greit å være både sammen med mor og med far.

Informasjon fra politiet

(121) Det framkom at far ikke har noen anmerkninger på seg i forhold til straffbare handlinger ved politiet.

(122) Det framkom at mor hadde vært inne til politiavhør 5. desember 2006, da barnet var 9 måneder og bedt om å få innvilget besøksforbud mot far. Mor begrunner dette med at far ringer henne ofte, og hun opplever far som ustabil, og at han driver psykisk terror mot henne.

(123) Far var også inne til avhør samme dato hos politiet. Far bekreftet at han har ringt mor i forbindelse med samvær, men aldri ut over dette. Han har ved en anledning vært i hennes bopel, utenom avtalen, og da skulle han hente en vugge som sto hos henne. Da var han kun i ytergangen i oppgangen og traff ikke mor siden vuggen var plassert der for henting.

(124) Far beskriver mor som ustabil og kan via sin mobil dokumentere tekstmeldinger som bekrefter hva han mener. Meldingene er sendt i perioden 8. til 21. mars 2006 fra mor til han. De viser at mor skryter av hvilken flink, flott og god far han er til barnet som er så glad i han, samt at mor synes det er godt og ha han på besøk på den ene siden og bekrefter sitt ustabile humør ved å beklage at hun blir sint, irritert og ekkel og lar det gå ut over far, og at hun sier mye til han som hun ikke mener på den andre siden.

Barneverntjenestens vurdering

(125) Barneverntjeneste har gjennomført en undersøkelse etter barnevernsloven §4-4. For at barn skal ha en emosjonell, kognitiv, sosial og motorisk utvikling som kan betegnes som positiv og adekvat, anses det som særdeles viktig at den som har den daglige omsorgen for barnet innehar de foreldrefunksjonene som er nødvendig for at omsorgen skal kunne betegnes som god nok. Implisitt i dette nevnes viktigheten av å oppfatte barnet realistisk, evnen til realistiske forventninger om de behov hos voksne barnet kan dekke, evnen til realistiske forventninger til barnets mestring, evnen til å engasjere seg positivt i samspill med barnet, evnen til å prioritere dekking av barnets mest grunnleggende behov fremfor egne, evnen til å bære egen smerte og aggresjon uten å måtte av reagere på barnet.

(126) I tillegg til å mestre disse grunnleggende foreldrefunksjonene er det også nødvendig å sørge for at barnets hverdag er trygg og forutsigbar.

(127) Gjennom sin undersøkelse har barnevernet hatt flere samtaler med far og hans samboer. Samspillet mellom far og barn er blitt vurdert og opplysninger er innhentet i fra politiet. Det som barnevernet har avdekket, er at barnet slik vi ser det, har en godt fungerende far, som er oppriktig opptatt av, og glad i sitt barn.

(128) Far evner på en positiv måte å tone seg inn på barnet sitt og gir det tid til å bli kjent og trygg på han igjen når det har gått lang tid siden sist det var sammen med han. Han er opptatt av å innfri alle hennes primærbehov i forhold til sult, tørst, søvn, bekledning og omsorg.

(129) Det framkommer også at han på en fin måte er opptatt av, samt evner å skape en forutsigbar og trygg tilværelse rundt barnet når hun er sammen med han. Dette gjør han blant annet ved å snakke med henne, bekrefte henne og forklare henne hva som til en hver tid skal skje.

(130) Siden far og hans samboer ennå ikke har fått seg hus, er far opptatt av at når barnet er sammen med han så blir det i hans leilighet der barnet er vant til å være, i stede for i samboerens leilighet der far vanligvis tilbringer mest tid, fram til de har funnet seg en enebolig.

(131) Når far opplever mor hysterisk under hentesituasjonen der hun kjefter og roper til han med trusler og beskyldninger, velger han og ikke å gå inn i krangelen med henne, for på den måten å forsøke å skjerme barnet mot den utrygge situasjonen.

(132) Ut fra våre vurderinger kan det virke som om far har en psykisk og fysisk stabil og god helse. Han framstår omsorgsfull, reflektert og empatisk.

(133) Far har ingen rusproblemer, og han har fast stilling og stabil inntekt. Far har positive fritidsinteresser, i form av jakt og fiske, myntsamling og veteranbiler, og han har en samboer som har høyere utdanning og god jobb. Undersøkelsen avdekket også at far har et meget godt forhold til sin stesønn på 11 år.

(134) I sitt forhold til stesønnen framkommer det at far i stor grad evner å ha en realistisk holdning til sin relasjon til stesønnen. Far ønsker å være en trygg og tydelig voksenperson for stesønnen, men er tydelig på at han ikke skal overta farsrollen. Stesønnen har en far som han har et godt og nært forhold til og far har ingen intensjoner om å ta fra han den rollen.

(135) Etter endt undersøkelse framkommer det ingen opplysninger som tilsier at barnet utsettes for vold av far. Undersøkelsen har i midletid avdekket at det foreligger store samarbeidskonflikter i

mellom mor og far, og slik barneverntjenesten ser det er det mor som ikke evner å legge til rette for et tilfredsstillende samarbeidsklima med far.

(136) Mor avlyser til stadighet samværene mellom far og barn. Selv om det har foreligget avtaler på samværsryddighet, både hos familierådgivningskontoret og fra tingretten, som hun er pålagt å forholde seg til, evner hun likevel ikke å legge til rette for samarbeid. Enten får ikke far ha barnet med seg fordi det angivelig er sykt, eller at han har noen med seg når han kommer, eller så avlyser hun rett og slett bare samværene uten å foreslå alternative datoer for nytt samvær.

(137) Det er imidlertid framkommet opplysninger som viser at samarbeidsproblemene i forhold til barnet er av en slik alvorlig og uheldig karakter at vi er bekymret for i hvilken grad dette påvirker barnet sin generelle utvikling.

(138) Under observasjonen som barneverntjenesten foretok framkom det blant annet at mor i liten grad trygget og motiverte barnet til å dra på samvær til sin far. Bortsett fra at mor kledde på barnet yterklærne da far kom for å hente henne, framsto hun fysisk og verbalt passiv i hentesituasjonen.

(139) Mor har den daglige omsorgen for henne, og det er da hennes oppgave å trygge og motivere barnet til å dra til sin far. Dette bør hun formidle på en positiv måte både med stemmeleie, mimikk og kroppsspråk, siden barnet «leser» av mors uttrykk hvor vidt noe er bra/ikke bra, trygt eller utrygt.

(140) Barna speiler følelsene gjennom sine nære omsorgspersoner, og kopierer som regel foreldrenes følelser og holdninger. Når mor ikke klarer å skjule sine negative følelser overfor far, kan barnet bli usikker og utrygg, og kan videre på sikt opparbeide og slite med dårlig samvittighet for at hun liker, er glad i og ønsker å være sammen med sin far. Konsekvensen kan også bli at barnet ender opp med ikke å like sin far, kun på grunn av at mor ikke liker han, eller tillater det. Og på den måten fratår mor barnet noe grunnleggende viktig i barnets utvikling og liv, nemlig kontakten og en nær relasjon til sin biologiske far.

(141) Barnet har en søster på 9 år som går på barneskolen. Barneverntjenesten er kjent med at mor hadde problemer med å skulle samarbeide med storesøsterens far og nektet han over lange perioder samvær. Samværskonflikten har også vært tatt opp i rettssystemet, der hennes far ble tilkjent samvær. Det er likevel ingen kommunikasjon i mellom foreldrene.

(142) Barneverntjenesten mener det kan virke som det foreligger et gjentakende handlingsmønster her i fra mors side i forhold til at hun ikke vil la noen av fedrene til sine barn få ha kontakt med dem. Det anes også som bekymringsfullt sett opp i mot mors diagnose og dårlige psykiske helse at hun fremstår såpass grenseløs, og videre at hun legger så mye energi i å nekte fedrene samvær, og på den måten ikke ser barnas behov for kontakten med sine fedre, eller klarer å prioritere deres behov fremfor egne behov.

(143) Mor har selv vonde opplevelser i forhold til sin egen far som hun ikke fikk mulighet til så ha kontakt med som barn, og som har vært en belastning for henne i barndom og oppvekst. Undersøkelsen har avdekket at mor har diagnosen «angst og depresjon», og at hun i ca et år har gått til psykolog for sin psykiske helse etter å ha blitt henvist dit av sin primærlege.

(144) Det er videre framkommet at mor og far hadde et forhold, selv om det ikke varte mer enn noen måneder, og at far ikke klarte å være sammen med henne grunnet hennes ustabilitet. Det kan virke som om mor i liten grad klarer å forholde seg til at hun blir avvist, og at hun i liten grad klarer å bære egen smerte uten å overføre det på barna eller skjerme dem fra det.

(145) Av erfaring vet vi at barn som vokser opp med foreldre som er psykisk syke ofte tar skade av å vokse opp under slike forhold. Symptomer og skadeomfang framkommer i større grad først når barna

blir eldre, gjerne når de kommer opp i skolepliktig alder. Både den emosjonelle, kognitive og sosiale utvikling er områder som vi ser ofte blir berørt, og som en indirekte årsak av dette kan den motoriske utviklingen også stå i fare for å bli svekket på sikt. Barna fremstår ofte som engstelige og usikre, mange blir sengevætere og får ofte psykosomatiske smerter i magen eller kroppen generelt. De utvikler ofte dårlige sosiale egenskaper, har store konsentrasjonsproblemer på skolen og mange blir feildiagnostisert med ADHD problematikk og lignende når de blir eldre, grunnet den omsorgssvikt de har vokst opp med.

(146) Per i dag har barneverntjenesten ingen opplysninger som tilsier at barnets utvikling er skadet, men barnet er ennå ikke fylt to år. Det blir derfor ikke riktig å basere våre konklusjoner alene med at hun så tidlig i livet har en tilfredsstillende utvikling.

(147) Barneverntjenesten vurderer det derfor som nødvendig at helsestasjonen innkaller til hyppige kontroller av barnet. Dette for å kunne følge med og vurdere barnets helse og utvikling og hvorvidt den tar skade, stagnerer eller går tilbake med tanke på hennes omsorgsbasis hos mor og hennes – slik vi vurderer det – dårlige psykiske helse.

(148) Om mor unnlater å møte til disse kontrollene, blir det viktig at barneverntjenesten blir varslet med tanke på vår kjennskap til mor.

(149) Mor klarer ikke å skjerme barna i fra egen sorg og sinne, og det kan virke som hun overfører sine egne negative følelser over på barna. Dette har vi spesielt observert i den tiden vi var inne og arbeidet i forhold til hennes eldste barn.

(150) I sin bestrebelse etter å hindre samvær mellom far og barn framstår hun nokså grenseløs i forhold til hva hun foretar seg. Her kan for eksempel nevnes at mor drar på kriesenteret og legger fram en historie som utløser at de sender inn bekymringsmelding til barnevernet. Mor drar til politiet og ber om besøksforbud mot far der hun legger fram en historie om at han utsetter henne for psykisk terror, og hun tar opp lydopptak av hente- og bringesituasjoner mellom henne, far og barnet uten at far kjenner til det og presenterer det for barneverntjenesten.

(151) Mor lar ikke sin datter på 15 måneder få sove formiddagslur – det har hun ikke gjort siden hun fylte 12 måneder. Mor mener at barnet da ikke sovner om kvelden når hun skal legge seg rundt kl 18-19. Mor har nektet far og la barnet sove når hun er på samvær i fra kl. 10 til 16.

(152) Mor beskriver barnets adferd etter samvær med far som meget bekymringsfull, ved at hun bare gråter og er utrøstelig. Videre sier mor at alle faste rutiner i forhold til spising, stelling og legging for barnet da ikke har noen beroligende effekt på henne. Mor mener at dette skyldes at barnet ikke har det godt når hun er hos far, og at denne adferd som mor beskriver beviser det.

(153) Barneverntjenesten anser det som bekymringsfullt at mor ikke ivaretar barnets behov for søvn. Barn på barnets alder bør i alle fall ha mellom én til to lurer i løpet av dagen, noe avhengig av hvordan de sover om natten. At mor har unnlatt å la barnet sove formiddagslur siden hun var 12 måneder er bekymringsfullt. Små barn har behov for mye søvn med tanke på all energi de bruker i løpet av dagen, samt at alle nye sanseinntrykkene de skal fordøye fra verden rundt som de gradvis begynner å få et mer bevist og nysgjerrig forhold til, gjør at de også trenger og hvile.

(154) De fleste barn som er overtrekt oppleves ofte utrøstelig og kan være meget vanskelig å roe ned. Barneverntjenesten har tanker om at denne adferden som mor beskriver på barnet etter samvær hos far, meget godt kan komme av et barn som ikke har fått mulighet til å få hvile og bli uthvilt etter en god sovostund.

(155) Mor har instruert far på at barnet ikke får sove når hun er på samvær hos han, og far har flere ganger forsøkt å etterstrebe mors ønske. Han syntes likevel dette virket uheldig, og etter å ha konferert med helsestasjonen har han nå latt barnet få sove formiddagslur når hun tydelig viser at hun er trett.

(156) Barneverntjenesten stiller oss undrende til hvorvidt mors instruksjoner overfor far vedrørende at barnet ikke får sove formiddagslur under samvær, kan være en bevist handling fra mors side for å fremprovosere en uheldig adferd hos barnet som hun kan bruke mot far.

(157) Mor framviser liten selvinnsikt i forhold til hvordan hennes adferd og holdninger påvirker barna negativt. Mor mener at hun gjør alt rett, og at det er far som gjør feil – han skal kun ha en rolle der barnet vet hvem han er.

(158) Det vurderes som bekymringsfullt at mor ikke ser viktigheten av at barnet får muligheten til å få en god tilknytning til sin far og hans slekt på et tidlig tidspunkt i livet. Et barn som har flere signifikante andre rundt seg til å bekrefte det positive, har større mulighet til å utvikle en god selvfølelse og selvtillit enn barn med få nære rundt seg.

(159) Den av foreldrene som skal ha den daglige omsorgen, skal være i stand til å se barnets behov å evne og samarbeide med alle viktige personer i barnets liv på en tilfredsstillende måte til barnets beste. Slik barneverntjenesten ser det, har ikke mor klart dette på en tilfredsstillende måte.

(160) Gjennom undersøkelsen framkom det at mor har trukket anken til langmannsretten slik at dommen fra tingretten vedrørende forelderansvar og samværs hyppighet er rettskraftig. Om mor ikke i umiddelbar framtid framviser bedre samarbeidsevne overfor far og i større grad klarer å sette egne behov til side til fordel for sin datter, anser barneverntjenesten det som riktig og nødvendig at far fremmer krav om daglig omsorg for barnet.

(161) I mellomtiden vurderes det som viktig at mor fortsetter i terapi for sin psykiske helse, der kognitiv terapi vil spille en viktig faktor. For at barnet skal unngå å få skadet sin generelle utvikling bør mor få hjelp til å endre virkelighetsoppfatning og få en bedre bevissthet i forhold til egne følelser og holdninger, samt lære å mestre sitt temperament og ustabile følelsesregister.

(162) Barneverntjenesten vurderer det som viktig at mor får veiledning på hvordan hun skal klare å bedre samarbeide med far til beste for barnet, samt veiledning på hvordan hun best kan skjerme barna for egen sorg og smerte. Mor trenger også generell veiledning på barnas behov ut i fra alder og nivå og en innsikt i hvor lite som skal til, samt hva som skal til for å unngå å skade deres generelle utvikling.

(163) Barneverntjenesten er bekymret for barnets omsorgssituasjon hos mor grunnet hennes – slik vi vurderer det – psykisk dårlige helse og emosjonelle ustabilitet. Vi er usikre på i hvor stor grad hun evner å skape en trygg og forutsigbar hverdag for sine barn, samt skjerme dem fra egen sorg og smerte.

(164) Ut over å få terapeutisk hjelp og veiledning, er det ingen ytterligere hjelpetiltak barneverntjenesten anser som formålstjenlig i denne saken på det nåværende tidspunkt. Slik vi ser det, kan tilbud om barnehage bli et nødvendig tiltak på sikt om mors psykiske helse ikke bedres. På den måten kan barnehagen blant annet både følge og stimulere barnets utvikling, og slik bli en motvekt til mors utstabilitet. Barnehagen kunne også ha vært en arena som kunne bidratt til å skjerme barnet i forhold til samarbeidskonfliktene mellom foreldrene i forbindelse med henting og bringing under samvær.

(165) Det er bekymringsfullt at mor ikke ser barnets behov for å ha en nær og god kontakt med sin biologiske far, men lar sine egne negative følelser for far være styrende på en slik måte at hun, slik vi ser det, saboterer de fleste samvær med far, og i liten grad evner å skjerme barnet for sine følelser og utbrudd. Dette er ut fra våre vurderinger en sak om samværskonflikt som strengt tatt ikke omhandler barneverntjenesten sitt arbeidsområde.

(166) Slik vi ser det, skyldes samarbeidsproblemene mellom mor og far, generell motvilje hos mor. Dette gjør oss også bekymret i forhold til barnets nåværende omsorgssituasjon hos mor, grunnet mors psykiske helse. Vi er usikre på om mor er i stand til å ha omsorgen for barnet, da hun framviser liten forståelse for hvordan hennes adferd påvirker barnet, barnets behov, ei heller at barnet er like mye fars datter som hun er hennes, og at kontakten med begge er like viktig for barnet.

(167) Barneverntjenesten anmoder mor på det sterkeste at hun følger opp barneverntjenestens råd og forslag til tiltak, og på den måten kan framvise at hun er veiledbar og har innsikt i barnets behov.

Forslag til tiltak

(168) Henvisning til familiesenteret der det blir viktig med råd og veiledning for mor. Barneverntjenesten anser det som viktig og nødvendig at mor får veiledning på hvordan hun skal klare å bedre samarbeide med far til beste for barnet, samt veiledning på hvordan hun best kan skjerme barna for egen sorg, smerte og sinne.

(169) Mor trenger å få en innsikt i hvor skadelig det kan være for barnas generelle utvikling at mor blir så følelsesmessig grenseløs i deres nærvær. Det blir også viktig at mor får veiledning i hvor viktig det er for utvikling av barns selvfølelse at deres biologiske nettverk viser interesse og har en aktiv del i deres liv og hverdag.

(170) Mor trenger også generell veiledning på barnas behov ut i fra alder og nivå og en innsikt i hvor lite som skal til, samt hva som skal til for å unngå å skade deres generelle utvikling.

(171) Brev til helsestasjonen med anmodning om hyppige konsultasjoner (ca. hver 6-8. uke), for kontinuerlig å vurdere hvor vidt barnets psykiske, motoriske, kognitive og emosjonelle utvikling stagnerer, går tilbake eller blir skadet som en konsekvens av både samværskonflikten og mors psykiske helse.

2009-11-19 Rettsavgjørelse i Oslo tingrett

19. november 2009. Saken gjelder et barn på 3 år og hvor det skal bo fast. Foreldrene har aldri bodd sammen, og barnet har hele livet bodd sammen med sin mor, som flyttet fra Nord-Norge til Oslo da barnet var 2 år. Far vant frem i retten fordi mor hadde nektet å etterkomme tidligere rettsavgjørelser og sabotert barnets samvær med far over en årrekke. (Retten har forbudt offentlig gjengivelse av hele avgjørelsen jmfør domstolsloven §130 første ledd.)

Saksgang:

Oslo Tingrett (08-176871 TVI-OTIR)

Advokater:

Gro Sigrid Bache Wildhagen (1959) for far

Elisabeth Bergsland (1959) for mor

Sakkyndige:

Eva Anette Steinsbakk (1966)

Tingrettsdommer:

Ruth Anker Høyer (1945)

(1) Foreldrene er begge født rundt 1970 og har et felles barn født 2005. De har ikke vært gift og har ikke levd i ugift samliv. De bodde opprinnelig begge på samme sted i Nord-Norge. Før og under svangerskapet var det et kortvarig kjæresteforhold mellom foreldrene, men dette ble ganske fort slutt.

(2) Fars kontakt med sitt barn har skiftet. De første månedene kom far hjem til mor, og han hadde samvær der. Dette skjedde flere ganger i uken, og han var også med på barnets barnedåp.

(3) Etter sommeren, hvor barnet var blitt et halvt år, nektet mor samvær. Mor anmodet også politiet om besøksforbud mot far, noe som ikke ble etterkommet.

(4) Far oppsøkte familievernkontoret, der det ikke ble inngått noen avtale, hvorpå han **16. oktober 2006** tok ut stevning med krav om midlertidig avgjørelse med krav om foreldreansvar og samvær.

(5) I sak om midlertidig avgjørelse ble kjennelse avsagt **29. mars 2007**. Den hadde følgende slutning:
«Barnet skal ha samvær med sin far i følgende omfang: Annenhver lørdag fra kl. 10 til kl. 16, første gang 31. mars 2007. Hver onsdag fra kl. 10 til kl. 16, første gang 11. april 2007. Dersom fars turnusordning står i veien for samvær onsdager, skal samvær i stedet avvikles tirsdag i forkant av den aktuelle onsdagen. Far plikter å varsle om dette senest en uke før det aktuelle samværet. Avgjørelsen gjelder frem til det er truffet rettskraftig avgjørelse i hovedsaken. Mor dømmes til å erstatte far sakens omkostninger med kroner 3750»

(6) Tingretten avsa **11. mai 2007** dom i hovedsaken om foreldreansvar og samvær med følgende slutning:

Mor og far skal ha felles foreldreansvar for fellesbarnet.

Barnet skal ha samvær med sin far i følgende omfang: Annenhver lørdag fra kl. 10 til 16, første gang 12. mai 2007. Fra og med 10. november 2007 avholdes samværet slik at samværet tar til kl. 10 lørdag og avsluttes kl. 10 påfølgende søndag. Fra og med 29. mars 2008 erstattes lørdagssamværet, slik at det avholdes samværet annenhver helg fra kl. 16 fredag til kl. 16 søndag.

Hver onsdag fra kl. 10 til kl. 16, første gang 16. mai 2007. Dersom fars turnusordning står i veien for en onsdag, skal han avklare tirsdag i forkant av den aktuelle onsdagen. Far plikter å formidle om dette senest en uke før det aktuelle samværet.

Sommerferier, første gang sommeren 2008, med to uker som fordeles med én uke av gangen. Fra sommeren 2009 to uker sammenhengene. Partene plikter å avtale tidspunkt for sommersamvær innen 1. mai det aktuelle året. Dersom slik avtale ikke kommer i stand, kan partene annethvert år ensidig fastsette tidspunkt, slik at mor fastsetter tidspunkt for sommeren 2008, far for sommeren 2009 osv. Dersom den som etter dette ensidig kan fastsette tidspunkt for samvær ikke har angitt skriftlig erklæring om tidspunkt innen 5. mai det aktuelle år, går retten til ensidig å fastsette samvær til den annen part.

Annenhver juleferie, regnet fra kl. 16 den 23. desember til kl. 16 den 28. desember, første gang julen 2008. Annenhver nyttårshelg regnet fra kl. 16 den 28. desember til kl. 16 den 2. januar, første gang 2009. Annenhver vinterferie fra fredag kl. 16 til fredag kl. 16, første gang vinteren 2009. Annenhver påskeferie fra fredag kl. 16 til annen påskedag kl. 16, første gang påsken 2010. I de tilfeller hvor far ikke skal ha feriesamvær, faller ordinært samvær for far bort av hensyn til mors ferie. [...] Mor dømmes til å erstatte far sakens omkostninger med 29.500 kroner.

- (7) Mor påanket dommen, men trakk anken som ble hevet 6. desember 2007, og hun ble dømt til å betale far kr 17.500 i saksomkostninger.
- (8) Helt fra kjennelsen fra mai 2007 fikk far rett til samvær. Dette ble imidlertid vanskeliggjort, fordi mor på ulik vis satte seg imot et slikt samvær.
- (9) Far tok derfor igjen ut stevning for tingretten **28. desember 2007** med krav om at barnet skulle bo fast hos ham. I og med at mor hadde meldt flytting til Oslo, ble saken hevet ved kjennelse av 18. februar 2008.
- (10) På tross av vedvarende pågang fra far gjennom hans advokater, hadde han hatt bare 12 samvær etter kjennelsen **27. mars 2007** før barnet ble flyttet til Oslo **januar 2008**. Etter dette tidspunkt så far ikke sitt barn før det i februar ett år senere ble arrangert besøk under tilsyn i barnehagen med den sakkyndige til stede – og i juni, juli og september 2009 med sporadiske samvær på Myrsnipa.
- (11) Far hadde tatt ut stevning og begjæring om midlertidig avgjørelse for Oslo tingrett **18. november 2008** med påstand i begge sakene om at barnet skal bo fast hos far, og at samvær med mor skulle fastsettes etter rettens skjønn. I rettidig tilsva nedla mor påstand i hovedsaken om at barnet skal bo fast hos mor, og at far skal ha samvær fastsatt etter rettens skjønn under tilsyn av barnevernet.
- (12) I den midlertidige saken endret far sin påstand til bare å kreve samvær, fordi han ikke hadde sett barnet på mer enn ett år. Mor la ned påstand om at fars begjæring om samvær ikke ble tatt til følge.
- (13) Mor anmeldte far for overgrep overfor deres barn til Oslo politidistrikt **26. november**, det vil si en ukes tid etter far innleverte sin stevning til tingretten. Far var i politihør **19. desember**, hvor han på det sterkeste tilbakeviste påstanden fra mor, som han oppfattet som både krenkende overfor far og skadelig for barnet.
- (14) Saken har vært etterforsket av politiet i Nord-Norge og ble henlagt **16. februar 2009** på grunnlag av «*bevisets stilling*». Mor klaget på henleggelsen, og statsadvokatembete besluttet **22. april** å gjenoppta etterforskningen for mulig dommeravhør av barnet. Oslo politidistrikt ble anmodet om bistand for et slikt avhør. Etter nærmere orientering derfra, med opplysninger om at det er en oppfatning i fagmiljøet at barn ikke har evne til å fortelle om ting de har opplevd før de får språk, kalt «*barneamnesi*», innstilte politiet i Nord-Norge på at saken skulle henlegges etter bevisets stilling. Dette ble ikke påklaget av barnets bistandsadvokat, og statsadvokatembete henla **8. juli** saken etter «*bevisets stilling*».
- (15) Den **25. februar 2009** ble det avsagt kjennelse i den midlertidige saken med følgende slutning:

Far skal til rettskraftig dom foreligger ha samvær med sitt barn en uke hver måned, første gang i uke 10, deretter uke 14 og tilsvarende etter dette hver fjerde uke. Mor dømmes til å betale i saksomkostninger til far 37.187 kroner. Oppfyllelsesfristen er to uker.

(16) Mor anket **27. mars 2008** kjennelsen til lagmannsretten. Hun frafalt anken 8. juni 2009. Det var da ikke påløpt ytterligere kostnader for far som følge av anken.

(17) Hovedforhandling var berammet til mai 2009, men den ble utsatt som følge av gjenopptakelsen av straffesaken mot far. Straffesaken ble, som nevnt ovenfor, endelig henlagt 8. juli 2009.

(18) Partene har fremlagt en rekke dokumenter i saken, som skal belyse deres helse, særlig den psykiske.

(19) På tross av at far i den midlertidige avgjørelse var blitt tilkjent samvær med barnet, nektet mor å medvirke til et slikt samvær. Etter hvert ble det som nevnt arrangert samvær under tilsyn av den sakkyndige, barnehagen og en institusjon regi av Kirkens Bymisjon, «Myrsnipa». Det foreligger rapporter fra disse samværene utarbeidet av den sakkyndige **Eva Steinsbakk** og av Myrsnipa ved **Christiane Muribø**.

(20) I den hensikt å oppnå mest mulig informasjon om samværet, kom den sakkyndige etter rettens anmodning med anbefaling om hvilket samvær som kunne være passende i perioden etter avsluttet samvær 2. september 2009:

«Den sakkyndige finner det forsvarlig at far har samvær med barnet fram til hovedforhandling. Den sakkyndige mener det beste for barnet er å ha samvær med far hver 14. dag fram til hovedforhandling... Den sakkyndige vil anbefale overnatting ved samvær da den sakkyndige vurderer at hente- og bringesituasjonen vil utgjøre en større belastning for barnet enn det en overnatting vil være. Den sakkyndige foreslår følgende samvær etter 2. september og fram til hovedforhandling: Fredag 11. september, far henter i barnehagen og leverer hos mor søndag kl. 17. Fredag 25. september, far henter i barnehagen og leverer mandag morgen i barnehagen. Den sakkyndige anbefaler at samværene finner sted i Oslo av hensyn til mulig assistanse fra barneverntjenesten.»

(21) På tross av den sakkyndiges anbefaling om samvær mellom far og barn, nektet mor fortsatt samvær uten tilsyn.

(22) Den sakkyndige sendte bekymringsmelding datert **9. september 2009** til barnevernstjenesten. Basert på mors uttalelser om barnets adferd med økende grad av mareritt med panisk gråt, hyperonaning og tiltakende engstelse hos barnet, fant den sakkyndige at dette er adferd som kan føre til risiko for alvorlig emosjonell skjevutvikling for barnet. Barnevernet har nå åpnet undersøkelsessak.

(23) Den sakkyndige, psykologspesialist **Eva Steinbakk**, har i sin tilleggsrapport til retten, datert 15. september 2009, oppsummert ovennevnte samvær slik:

«Barnets reaksjoner under samvær med far. Under samvær har barnet vist redsel og motvilje mot far, spesielt i starten av samværene. Dette er observert både i barnehagen og på Myrsnipa. Den uken far hadde samvær i barnehagen, startet samværet med at barnet var svært redd for far. Barnehagen beskriver en redsel som grenser mot panikk den første dagen. Redselen var sterkest om morgenen de to første dagene. Utover i uken roet barnet seg, og i slutten av uken hadde far og barn et godt samspill hvor barnet viste glede over samspillet med far.

Etter at far og barn startet samvær med tilsyn på Myrsnipa har barnet igjen vist redsel/motvilje mot far i starten av samværene. I det første samværet nektet barnet å se på far, det holdt hendene for øynene, og forholdt seg mest til tilsynspersonen. Etter hvert gikk denne atferden over til en vekslende mellom normalt samspill hvor barnet viste glede over fars innspill og avvisning hvor barnet med sint stemme sier at far skal gå bort eller barnet selv vender seg bort. Barnet har aldri under samværene vist fysiske reaksjoner.»

(24) Hovedforhandling ble holdt **5-6. oktober 2009**. Foreldrene møtte med sine prosessfullmektiger og forklarte seg. Det ble ført 7 vitner, og den sakkyndige forklarte seg. Dokumentasjonen fremgår av rettsboken.

Fars påstandsgrunnlag

(25) Far fikk, først ved den midlertidige avgjørelse av 29. mars 2007, dernest ved dom av 11. mai 2007 og endelig ved Oslo tingretts kjennelse av 25. februar 2009 både del i foreldreansvaret og et samvær som ble stadig utvidet. De to siste avgjørelser ble anket til lagmannsretten, men anken ble trukket, slik at alle de tre avgjørelser ble rettskraftige.

(26) Med det formål å kunne oppfylle sin del av foreldreansvaret overfor sitt barn, har far måttet kjempe på mange fronter etter at mor har nektet ham samvær med barnet fra det var rundt et halvt år gammelt. Dessverre har dette til nå ikke gitt de ønskede resultater. På tross av tre rettskraftige avgjørelser, som har gitt far betydelig samvær med barnet, har mor hindret samværet enten helt eller for det meste.

(27) Da barnet var mellom 2-3 år ble far nektet ethvert samvær. I det siste halvåret har han måttet akseptere sporadisk samvær under tilsyn, for i det hele tatt å se sitt barn.

(28) Far har dessverre liten tro på at mors samværsnekt vil endre seg frivillig, sett hen til at hun insisterer på at far har misbrukt barnet seksuelt. Dette til tross for at straffesaken hun hadde initiert, er endelig henlagt. Det er ikke funnet noe bevis for at far skulle ha begått overgrep, noe han også på det sterkeste benekter og finner opprørende hele tiden å bli beskyldt for.

(29) De forklaringer mor og flere av hennes nærmeste kommer med om at barnet skal ha nevnt sin far i forbindelse med overgrepshandlinger, er absurde, både i seg selv og fordi de rent faktisk ikke kan ha funnet sted. Som en følge av mors avvisende holdning overfor far har han bare vært alene med barnet i tidspenn på under en halv time, og dette kun 12 ganger. Det vises også til at ekspertisen sier at et barn uten språk ikke kan forklare seg med ord om ting som har skjedd, kalt «*barneamnesi*». Hvor barnet har de refererte uttalelsene fra, kan man derfor bare spekulere over.

(30) Heller ikke den sakkyndige har funnet noen objektive holdepunkter for at far skulle ha gjort noe galt med barnet sitt. Det forhold at barnet i begynnelsen av samværene med sin far ikke ville se på ham og holdt hånden over øynene, er ifølge den sakkyndige en atypisk handlemåte for et barn som har vært utsatt for overgrep. De vil tvert imot ha øynene vidåpne og følge med om det skulle skje noe uønsket.

(31) Det at barnet glemmer sin sjenanse etter hvert når det er sammen med sin far, skulle også være betryggende i retning av at barnets adferd ikke har noe å gjøre med overgrep fra sin far. For øvrig er det ingen tvil om at barnet er genuin (???) når det skal bestemmes hvordan samværet med hennes far skal avvikles. Dette fremgår tydelig av rapportene fra den sakkyndige og fra Myrsnipa.

Foreldrenes omsorgsevne

(32) Far er ved god fysisk og psykisk helse, noe som underbygges av at han har et krevende yrke som brannmann og røykvarsler. Han er rolig og solid, han fungerer bra i et samboforhold, og som stefar for sin samboers sønn på 13 år. Far og hans samboer har et trygt og godt hjem i Nord-Norge, og de har mye familie og venner rundt seg. Far sier ikke noe vondt til barnet om hennes mor, og han ønsker at han og mor skal ha et godt samarbeid om barnet.

(33) Mor er svært kritisk overfor andre, og dessverre ikke minst overfor fedrene til hennes to barn. Faren til mors eldste barn på 11 år har ikke sett sitt barn på flere år. Han måtte også kjempe gjennom rettsapparatet og fikk til slutt en god samværsavtale ved et rettsforlik. Samværet ble imidlertid sabotert av mor, og han har som nevnt ikke sett sitt barn de siste årene. Nå har barnet selv sagt at hun ikke

ønsker å se sin far, og han har dermed følt seg tvunget til å gi opp å få se det. Han opplever det slik at mors avvisende holdning overfor ham nå har nedfelt seg i barnets syn på ham som far.

(34) Mor er helt sikkert en god nærkontaktmor, som dekker sine barns materielle behov, og som gir dem oppfølging og kjærlighet. Det som er problemet sett i forhold til barnet er at hun fremstiller far som en overgriper, og faren er overhengende for at hun før eller siden vil få barnet til å tro at hun er et incestoffer. Hennes holdning overfor far fører til at barnet i stedet for å bygge opp en god og varig kontakt med sin biologiske far og hans familie, får presentert ham som en person som er så skremmende, at hun i en alder av 3,5 år ikke tør møte ham uten vedvarende å holde hendene foran sine øyne.

(35) Årsaken til mors opptreden overfor sine barns fedre må man lete etter i hennes egen personlighet. Hun driver med en sterk sykeliggjøring av seg selv og sine barn med dette som hovedtema. I tillegg til diverse fysiske plager har hun så langt i 2009 hatt 38 konsultasjoner i form av egne psykologsamtaler hos BUP, noen sammen med hvert av barna. Det må her legges til grunn av begge barna vurderes som behandlingstrengende.

(36) I tillegg går mor ca. hver 14. dag til møte i støttesenteret for incest, ikke bare med fokus på barnet, men også for egen del, idet hun har forklart at hun selv har vært utsatt for seksuelle overgrep innen nær familie.

(37) Mor flyttet for to år siden til Oslo for å begynne jusstudier som privatist, og har etter to år tatt eksamen i to fag. Hun har vært sykemeldt siden desember 2008. Hun bor i en studentbolig, som vil være midlertidig i kortere eller lenger tid, alt etter hennes studieprogresjon.

Samlet foreldrekontakt

(38) Far er av den overbevisning at det er bare er han som kan sørge for at barnet får kontakt med begge sine foreldre. Mor er i alle henseender negativ til far, og hun har fått på hjernen at han har misbrukt sitt barn. Hun lar seg ikke overbevise av saklige argumenter, og i tilfelle omsorgen ikke overføres til far, vil barnet vokse opp uten kontakt med sin far i beste fall, og i verste fall med et skremmebilde av ham. En oppvekst som incestoffer vil være skadelig for barnets utvikling.

Flytting fra mor til far

(39) Man må legge til grunn at flytting av barnet til far vil være en dramatisk situasjon for barnet. Dette vil bli forsterket av at barnet i starten må skjermes mot samvær med sin mor. Grunnen til dette er at barnet må slippe å komme inn det følelsesmessige kaos som mor må antas å kunne befinne seg i, mens det venner seg til de nye tingenes tilstand og forhåpentligvis innstiller seg på et konstruktivt samarbeid med far.

(40) Det er fars overbevisning, idet han blant annet støtter seg på den sakkyndiges uttalelse, at barnet som et robust og livlig barn vil klare denne overgangen, og far vil kunne ta halvannen måneds ferie for i ro og mak å introdusere sitt barn i sitt nye hjemmemiljø i Nord-Norge. Han vil også få god hjelp av sin samboer som studerer fag med særlig relevans for barn som trenger spesiell oppfølging. Han vil i tillegg søke profesjonell hjelp på familievernkontor og lignende, for å gjøre overgangen så skånsom som mulig for barnet.

(41) Det er anført fra mors side at mors to barn vil miste kontakten i tilfelle barnet flytter til sin far. Dette trenger ikke å bli tilfellet, idet de kan være sammen når mor har samvær med barnet. Det er også slik at begge deres fedre og deres felles besteforeldre bor på samme sted som far, hvorfor det finnes mange berøringspunkter i tilfelle mor kunne tenke seg å samarbeide.

Samvær for mor

(42) Det antas å være til barnets beste at barnet har samvær med sin mor i tilfelle hun skal bo fast hos sin far, jmfør barneloven §36, jmfør §48. Dette bør imidlertid være relativt begrenset i en periode etter at denne dom og midlertidig avgjørelse er avsagt. Her vil far støtte seg til de råd kan få fra den

sakkyndige eller annen fagekspertise og være fleksibel. Bakgrunnen for samværet må være hva som er best for barnet.

Rettspraksis

(43) I de senere årene har domstolene lagt betydelig vekt på hvem av foreldrene som har kunnet gi den størst mulige samlede forelderkontakt. Dette har ført til avgjørelser med flytting av barn og med derav følgende lignende dramatik som i inneværende sak, jamfør lagmannsrettsdom **LM-2006-179408**, hvor to søstre på 12 og 8 år ble flyttet til sin far, fordi dette ville sikre best mulig samlet forelderkontakt. Dette skjedde på tross av at barna ønsket å bli boende hos sin mor.

(44) I Dom fra Borgarting lagmannsrett, **LB-2003-19334**, ble det bemerket at mor på en underlig måte overførte sin angst til barnet i forbindelse med dets samvær med sin far, en problemstilling som har slående likhetstrekk med den foreliggende sak. Den daglige omsorgen for en 2,5 år gammel gutt ble overført til faren.

Fars påstand

(45) Fars påstand i hovedsaken: Barnet skal bo fast hos far. Mor skal ha samvær med barnet fastsatt etter rettens skjønn. Mor dømmes til å betale sakens omkostninger med tillegg av lovens rente fra 14 dager etter forkynning av tingrettens dom til betaling skjer.

(46) Fars påstand i saken om midlertidig avgjørelse: Barnet skal bo fast hos far inntil rettskraftig avgjørelse i saken foreligger. Mor skal inntil rettskraftig avgjørelse i saken foreligger, ha samvær med barnet fastsatt etter rettens skjønn. Mor dømmes til å betale sakens omkostninger, med tillegg av lovens rente fra 14 dager etter forkynning av tingrettens kjennelse til betaling skjer.

Mors påstandsgrunnlag

(47) Denne saken dreier seg om at mor har følt seg forpliktet til å ta på alvor sitt barns uttalelser om overgrep av sin far. Bakgrunnsteppet for denne saken blir dermed sannsynligheten for at barnet har vært utsatt for overgrep fra sin far. Den sakkyndige har ikke kunnet konkludere med hva som har skjedd, politiet har ikke funnet grunn til å gå videre med saken, som er henlagt ut fra bevisets stilling. At det er vanskelig å føre bevis for overgrep mot et så lite barn, er imidlertid ikke ensbetydende med at det ikke har skjedd.

Foreldrenes omsorgsevne

(48) Far har forsøkt å fremstille mor som en person med psykiske problemer. Dette bestrides på det sterkeste. Mor har vist at hun på en utmerket måte har klart å skape et trygt og godt hjem for sine to barn, samtidig med at hun selv kan realisere sin drøm om å få seg høyere utdanning. Mor har ført vitner fra nabolaget, helsestasjon og BUP, som underbygger hennes sterke omsorgsevner.

(49) Til gjengjeld har far vist svakheter i sin personlighet i form av depresjoner og lignende. Mor føler seg på ingen måte trygg på at far er den klippe som han har blitt forsøkt fremstilt som.

Status quo

(50) Det vil være det beste for barnet fortsatt å bo fast hos sin mor, jamfør barneloven §36, jamfør §48.

(51) Det vises til at barnet fortsatt er et lite barn på ca 3,5 år, og at det som sådan er mer sårbar for å miste sin mor som er hennes hovedomsorgsperson, sin søster og sine vante omgivelser i barnehage og hjemmemiljø. Barnet har nå bodd to år i Oslo og har i tillegg til sin mor og halvsøster, også kontakt med sin mors biologiske far og hans søstre.

(52) Foreldrene har aldri bodd sammen, og barnet har derfor aldri opplevd sin far som en nær omsorgsperson.

(53) Barnet har problemer med melkeintoleranse, som mor fikk diagnostisert, og som nå er under kontroll hos henne. Etter å ha vært et forsiktig og innadventt barn som mistet sitt språk i toårs alderen, har det nå utviklet seg positivt på det personlige plan i form av språk, utadvendthet med mer, noe mor tilskriver at hun har kunnet bo trygt hos sin mor og storesøster, uten innblanding utenfra.

(54) Denne idyll har imidlertid blitt satt på prøve i forbindelse med samværene med far, idet disse har vært en påkjenning for barnet, noe rapportene fra den sakkyndige og fra Myrsnipa bekrefter.

(55) Årsaken til barnets sterke redsel overfor far må anses uavklart. Anmeldelse for seksuelle overgrep er henlagt. Barnets sterke reaksjoner overfor far må utredes nærmere for å avklare årsak. Barneverntjenesten har åpnet undersøkelsessak og vil følge opp mor og barn fremover.

(56) Den psykiske belastning det vil medføre for barnet å bli flyttet til en person som hun nesten ikke kjenner, og som hun har vist en sterk redsel overfor, vil være overveldende for henne, og faren for skade vil være overhengende.

(57) Det vises til **RT-1985-467**, hvor det i en sak hvor foreldrene bodde i nærheten av hverandre legges til grunn at man må kreve en overvekt av hensyn for å flytte et barn. Faren beholdt på denne bakgrunn den daglige omsorgen for sin 9-årige sønn.

(58) I **RT-1996-950** la høyesterett til grunn at de tre barn hadde et godt forhold til begge foreldre, og viste til lagmannsrettens formulering om at «*en overflytting av barna representerer en risiko for uheldige virkninger i relasjon til barna. En slik risiko bør ikke tas når det er mer begrenset hva man eventuelt kan vinne til fordel for barna ved den alternative løsning.*» Denne argumentasjon var ifølge høyesterett blitt ytterligere forsterket i det året som var gått, og barna ble hos sin far.

(59) I den foreliggende sak foreligger det ikke overveiende hensyn som gjør at barnet bør flyttes. Hun har ikke følelsesmessig tilknytning til far og kjenner ikke hans miljø. Det er derimot viktig å opprettholde status quo i «det indre miljøet».

(60) Barnet har en nær og sterk tilknytning til sin mor. Den sakkyndige har i sin rapport uttalt at mor står øverst i barnets følelsesmessige pyramide, og man bør ikke ta sjansen på å frata henne denne viktige omsorgspersonen.

Best mulig samlet foreldrekontakt

(61) Det bestrides ikke at det har vært problemer i forhold til fars samvær med barnet. Dette er en følge av barnets vegring og ikke mors holdninger. Mor er positiv til samvær, men det må til enhver tid skje på barnets premisser.

(62) At faren til mors eldste datter ikke har samvær, kan man ikke bruke i fortolkningen av hvordan mor stiller seg til samvær mellom barnet og hennes far. Til det vet retten for lite om bakgrunnen for at det ikke lenger er samvær, og for å kunne vurdere den ensidige kritikk denne faren fremførte i retten mot mor.

(63) Det vises til at rettspraksis har vært avvisende til å dele en søskenflokk. Selv om de to barna har forskjellige fedre med stor forskjell i alder, er de sterkt knyttet til hverandre. En flytting av barnet til sin far vil knuse det eldste barnet. Det vises til **RT-1990-198**, hvor en gutt på tre år ble flyttet fra far til mor med begrunnelse i at gutten da fikk bo sammen med sin tre år eldre halvbror, som han var sterkt knyttet til.

Barnets personlige egenskaper

(64) Barnet fremstår i dag som et livlig og utadvendt barn. Men barnet også sider hvor det viser seg utrygg. Disse har kommet frem i møtene med sin far.

(65) Psykolog Havestad i BUP legger til grunn at barnet har vært utsatt for et traume. Selv om Havestad har endret diagnosen fra «*seksuelle overgrep fra nærmeste familie*» til at hun har vært utsatt

for et traume, er dette alvorlig. Det er dette som er bakgrunnen for at barnet går til terapi hos psykolog Havestad, noe også storesøster gjør.

(66) Barnet har behov for trygghet og daglige rutiner og må ikke flyttes til sin far. Hans samboer kan på tross av sine gode egenskaper ikke erstatte barnets biologiske mor.

Fars samvær med barnet

(67) Mor stiller seg i utgangspunkt positiv til at far har samvær med barnet, og det har hun gjort siden barnet var liten. Dette må imidlertid skje på barnets premisser. Mor har helt fra barnets første samvær med sin far observert at det har vært forandret etter samværene. Dette ble ytterligere forverret av at barnet etter endt samvær har kommet hjem fra sin far med blåmerker, tilsølet og rød nedentil.

(68) Når barnet mistet sitt språk i perioden mellom 1 til 2 år og først fikk det igjen etter hun ikke lenger hadde samvær med sin far, er det mors plikt som mor å få undersøkt årsaken til dette. Det samme gjelder barnets uttalelser om at far har tatt henne nedentil. Det er disse forhold som har ligget bak politianmeldelsen, og som er grunnen til at mor har satt seg imot at far har samvær med barnet uten tilsyn.

(69) At det er underliggende forhold som må avklares underbygges av at barnet viser sterk redsel når hun nå møter sin far, selv med en tredjeperson til stede. Disse forhold må utredes nærmere. Før det er avklart hva som er årsaken til at barnet viser slik redsel for samvær med sin far, må samværene skje under tilsyn. Samvær med tilsyn vil også ha den positive virkning at det vil trygge mor, og dermed bidra til at hun fungerer optimalt som primæromsorgsperson.

(70) Mor ser imidlertid optimistisk på at samværet med far kan utvikle seg positivt, slik det nå har gjort i samværene med tilsyn ved Myrsnipa. Foreløpig må fars samvær imidlertid skje under tilsyn.

(71) Fars samvær bør skje i Oslo på grunn av den lange avstand som er mellom fars og mors bosted. Dette tilsier også at samværet må være begrenset i omfang.

Mors påstand

(72) Mors påstand: Barnet skal bo fast sammen med sin mor. Barnet skal ha samvær med sin far fastsatt etter rettens skjønn. Mor tilkjennes sakens omkostninger, eventuelt det offentlige, med tillegg av lovens rente fra forfall og inntil betaling skjer.

Retten vurdering

(73) Saken gjelder en tvist mellom foreldrene om hvem som skal ha deres datter boende fast hos seg, samværet for den andre forelder, samt krav om en ny midlertidig avgjørelse vedrørende de nevnte spørsmål.

(74) Avgjørelsen av hvem barnet skal bo fast hos og hvilket samvær hun skal ha med den forelder hun ikke bor fast hos skal rette seg etter det som er best for henne jmfør barneloven §48, jmfør Smith/Lødrup, 7. utgave «Barn og foreldre», side 139.

(75) Det er slik at avgjørelsen ikke skal være en slags "belønning for tidligere innsats", men avgjøres etter det som vil være best for barnet fremover amfør Barn og foreldre side 140. Omfanget av forelderansvaret fremgår av barneloven §30.

(76) Barnets rett til samvær fremgår av barneloven §42, og reguleringen av omfanget av samvær fremgår av barneloven §43.

(77) Retten kan på begjæring fra en part avsi en midlertidig avgjørelse om hvor barnet skal bo fast og om samværsrett jmfør barneloven §60.

(78) Endring av avgjørelse av hvem barnet skal bo fast hos og samværsretten kan bare skje når det foreligger særlige grunner, jmfør barneloven §64 annet ledd.

(79) Ifølge barneloven §65 er en midlertidig avgjørelse etter barneloven §60 tvangskraftig selv om avgjørelsen ikke er rettskraftig.

Sakens bakgrunn

(80) Saken gjelder den daglige omsorgen for et lite barn, som er godt 3,5 år gammelt. På tross av hennes unge alder har saken allerede en lengre forhistorie i rettsapparatet. Bakgrunnen er at barnets far ble nektet samvær med barnet allerede da hun var ca 1/2 år.

(81) Far har gjennom tre rettskraftige avgjørelser fått rett til samvær med sitt barn. På tross av dette har han bare hatt ca. 12 samvær uten tilsyn med sitt barn, alle av kortvarig karakter og uten overnatting. I det siste halve året har det vært arrangert sporadiske samvær under tilsyn.

(82) Det er mor som så godt som hele tiden har satt seg imot samvær mellom far og datter. Hun har helt tilbake fra barnet var spedbarn ment at fars samvær virket negativt inn på barnet, hvorfor hun nektet dette fra barnet var ca 1/2 år. Etter dette har det vært bare sporadisk samvær, på tross av at far vant frem i domstolen.

(83) Etter mor og hennes to døtre flyttet til Oslo, nektet mor fullstendig far samvær med sitt barn, bl.a. med begrunnelse i at barnet skal ha kommet hjem med blåmerker etter samvær med sin far.

(84) Fra sommeren 2008 ble dette ytterligere begrunnet med at barnet skal ha uttalt seg om seksuelle overgrep utført av sin far. Barnet var da blitt 2,5 år gammelt. I og med at far ikke hadde hatt samvær med sitt barn etter 1. januar 2008, måtte eventuelle hendelser i denne forbindelse ha stammet tilbake til en tid, hvor barnet var under to år.

Foreligger det sannsynlighet for incest?

(85) Mors anmeldelse av far for å ha forgrepet seg seksuelt overfor sitt barn er henlagt av politiet, og opprettholdt av Nord-Norge statsadvokater etter klage.

(86) Oslo politidistrikt var anmodet om å foreta dommeravhør av barnet. Dette ble imidlertid avvist under henvisning til at fagfolk er av den oppfatning at barn ikke uttale seg om eventuelle overgrep foretatt på et tidspunkt de ikke har språk, kalt barneamnesi. I og med at eventuelle overgrep måtte ha skjedd før barnet var 22 måneder og dermed ikke hadde et språk som kunne sette ord på eventuelle overgrep, kom politiet til at det ikke var forsvarlig å avholde et dommeravhør av barnet.

(87) Ifølge mor og hennes ekskjæreste skal barnet ha uttalt seg om seksuelle overgrep foretatt av hennes far. Retten kan ikke få dette til å stemme med det som benevnes barneamnesi. Lagt til grunn denne teorien, må retten anta at barnets uttalelser må stamme fra opplevelser eller fortellinger fra en senere tid, enten hun da kan ha vært utsatt for overgrep fra andre, eller noen har fortalt henne at hennes far har foretatt nærmere bestemte overgrep.

(88) De mareritt hun sies å ha, er det vanskelig å kunne forbinde med noe konkret. Etter det retten forstår, er det slik at hun ikke lar seg vekke når hun har disse marerittene, og hun husker dem ikke dagen etter. Årsaken til marerittene og hennes reaksjoner i denne forbindelse er det ikke mulig for retten å ha noen formening om. Det er imidlertid ikke noe som knytter disse marerittene til overgrep fra hennes far.

(89) Den sakkyndige har i sin rapport funnet at det er svært lite sannsynlig at den adferd og de utsagn, som barnet ifølge mor, viser i sin hjemmesituasjon kan forklares ut fra vold og/eller seksuelle overgrep fra far.

(90) Retten må også konkludere med at det ikke er fremkommet noen indikasjoner som peker i retning av at far skulle ha utøvet vold eller seksuelle overgrep overfor sitt barn. I tillegg til de ovennevnte

argumenter, viser retten til at far har hatt svært begrensede samvær, både i antall og i tid, og at han har vært alene sammen med sitt barn i svært korte tidsstrek.

(91) Retten viser også til det inntrykk far har gjort i retten. Han fremstår som noe reservert, rolig, saklig og genuint opptatt av å kunne utøve sin farsrolle overfor barnet. Dette inntrykk er blitt bekreftet av fars samboer som selv har gitt inntrykk av å kunne være en positiv ressurs for barnet.

(92) Også fars opptreden hos Myrsnipa viser at far lar barnet bestemme farten på deres kontakt. Ved en anledning lot han henne sove den meste del av den korte tid han hadde samvær med sitt barn, som han hadde reist langt for å være sammen med. Dette viser en person med utstrakt empati overfor sitt barn.

(93) Den sakkyndige har konkludert med at retten må se bort fra mors påstand om at barnet har vært utsatt for incest.

(94) Slik retten tolker mor synes imidlertid alle motbevis mot incest å prelle av på henne. Hun virker ikke lettet, men urokkelig i sin mistanke om incest, og hun skyver barnet foran seg med begrunnelsen om at samvær med far må skje på barnets premisser.

(95) Retten kan ikke annet enn mistenke mor for å påvirke barnet i negativ retning, når det gjelder ønske om samvær med sin far. Dette kan skje mer eller mindre tydelig, men må slik retten ser det bli oppfattet av barnet. Hvis ikke kan retten vanskelig forstå hvorfor barnet etter å ha avsluttet samværet med sin far på Myrsnipa på en positiv måte, neste dag møter noe avvisende og holder hendene foran øynene over lengre tid, fordi hun ikke vil se på sin far. Verken fagpersonen på Myrsnipa eller den sakkyndige har sett noe slikt før, og retten kan vanskelig fortolke dette på annen måte enn at det har skjedd noe med barnet i tiden etter hun har kommet hjem og til hun møter far neste dag. I og med at mor har eneansvaret for sine to døtre må retten legge til grunn at denne påvirkning kommer fra barnets mor eller andre i barnets nærmiljø i Oslo.

(96) I denne forbindelse må retten også vise til forklaringen fra Karis far om hvordan mor har vanskeliggjort hans samvær med sitt barn, Kari. Dette har utviklet seg slik, at Kari nå nekter å ha samvær med sin far. Retten må nødvendigvis se parallelliteten i de to saker.

(97) At mor synes helt upåvirket av at det ikke er funnet noen form for bevis for incest, gjør at retten må lete etter andre forklaringer på hvorfor mors mistanke er så sterk og ikke lar seg påvirke. Støttet av den sakkyndige kan retten i denne forbindelse vanskelig se bort fra at mor selv oppgir å ha vært utsatt for seksuelle overgrep som barn, uten at hun tidligere har tatt dette opp med sin familie eller andre. Ifølge den sakkyndige kan dette være en forklaring på den redsel mor har bygget opp hos seg selv for at barnet skal bli misbrukt. Mor har imidlertid ikke vist noen form for selverkjennelse i retning av at hun kan være påvirket i en slik grad, at hun står i fare for å speile sin egen situasjon i sitt barns forhold.

Foreldrenes omsorgsevne

(98) Retten har fått fremlagt legejournaler fra begge parter som dokumentasjon på deres fysiske og psykiske helse. Dette har en spesiell relevans i denne saken for å vurdere om det kan finnes bevis for de incestbeskyldninger mor har fremsatt overfor far, og hvis bevis ikke finnes, for å forsøke å forstå hvorfor beskyldningene er fremsatt, og hvorfor mors mistanke fortsatt består usvekket.

(99) Utover en kortere aktiv sykemelding i 2005 som følge av en tilstand av lettere depresjon rundt bruddet med mor og hennes graviditet, har far vært i fullt arbeid og etter alt å dømme ved god fysisk og psykisk helse. Dette på tross av de påkjenninger det må ha vært, og fortsatt er for ham, ikke å få samvær med sitt barn, å bli anmeldt for incest og måtte gå til diverse saksanlegg for å forsøke å få til et samvær, med den psykiske og økonomiske belastning dette medfører.

(100) Mor har over en del år hatt kontakt med psykolog. Det fremkommer av den sakkyndiges siste rapport, at den psykolog hun hadde i Nord-Norge, psykolog **Gunnar Karioliussen**, har uttalt til den sakkyndige at mor fyller kriteriene for diagnosen «tilbakevendende depresjon». Mor har også rådført seg med Karioliussen etter hun flyttet til Oslo.

(101) Psykolog **Gunnar Karioliussen** kan ikke huske at mor, mens hun bodde i Nord-Norge, nevnte noe om bekymring for at far har foretatt seksuelle overgrep overfor barnet. Når hun siden har tatt dette tema opp med ham, har han rådet henne til å ta kontakt med en nøytral instans. Lagt til grunn mors beskrivelse er det ifølge psykologen naturlig at hun er opprørt. Samtidig ser han at mor ser saken ensidig fra sin side, og når hun gjør det, er det ifølge psykolog Karioliussen vanskelig å få henne til å se saken fra en annen side.

(102) Mor har møtt alene og med sine døtre til behandling hos psykolog Havestad ved Nydalen BUP, og har i 2009 hatt til sammen 28 konsultasjoner med og uten barn. Begge døtrene har en diagnose. Det fremgår av den sakkyndige rapport fra februar 2009 (side 13 øverst) at Havestad har uttalt at konklusjonen om at barnet hadde vært utsatt for seksuelle overgrep ble trukket av henne mer på bakgrunn av mors utsagn enn egne observasjoner av barnet. Under hovedforhandlingen uttalte Havestad at den opprinnelige diagnosen hun hadde satt på barnet, «seksuelle overgrep innen familien», hadde hun «i hodet» endret til «traumatisering». Endringen hadde imidlertid ikke så langt skjedd skriftlig i selve saken.

(103) Mor har i retten forklart at hun har vært sykmeldt i perioden desember 2008 til august 2009 på grunn av bekkenløsningsproblemer og påkjenninger som følge av den pågående rettssak, og at hun i denne periode har hatt pause i sine studier. Etter to års studier har hun bestått to fag (20 studiepoeng), og har fortsatt en stykke igjen før hun har bestått første avdeling og dermed har mulighet til å bli opptatt på det juridiske fakultet. Hun har heller ikke bestått ex.phil. Hun tenker for øvrig også på å søke attføring.

(104) Mor har fått gjennomført en gynekologisk undersøkelse av barnet. Det ble konstatert normale forhold, og barnet forholdt seg upåfallende til undersøkelsen.

(105) Retten vurderer det slik, at mor har noen fysiske problemer som nå har ført til lengre sykemelding. I tillegg har hun en del psykiske problemer, som slår til med ujevne mellomrom. Hennes opplevelse av selv å ha vært utsatt for ulike seksuelle overgrep, synes å være traumer hun så langt har holdt for seg selv og nå ønsker å få bearbeidet, med den belastning det vil medføre. Hennes studieprogresjon synes så langt beskjeden.

Best samlet forelderkontakt

(106) Mor sier at hun ønsker kontakt mellom far og barn, men tilføyer da at det må skje på barnets premisser. Når mor uttaler at hun ønsker samvær mellom far og barn, fremstår det mer taktisk motivert, når det sammenholdes med hvordan hun i praksis forholder seg til fars samvær med sitt barn. Hun har siden barnet var ca ½ år etter rettens oppfatning skjøvet barnet foran i sin argumentasjon for hvorfor hun ikke vil at far skal se sitt barn. Først var det beskyldninger om fysisk vold med blåmerker m.m., så at barnet ble en helt annen jente etter samvær med sin far, så nattlige mareritt, så påståtte uttalelser fra barnet om seksuelle overgrep fra sin far og nå at barnet i de senere samvær på Myrsnipa har vist redsel for å være sammen med sin far.

(107) Retten kan ikke se at det er sannsynliggjort at de ovennevnte innvendinger kan føres tilbake til fars opptreden overfor sitt barn. Tvert imot har retten gjennom rapportene fra Myrsnipa fått tilbakemelding om at far forholder seg ydmyk og tilbakeholdende i forhold til barnets ønsker om kontakt med ham. Fars personlighet, slik den har fremstått i retten og er omtalt av vitner, stemmer heller ikke med at far skal ha begått overgrep. Det vises til avsnittet ovenfor, hvor retten har konkludert.

(108) Retten har imidlertid blitt overbevist om at mor ikke har beveget seg i det hele tatt når det gjelder å godta at far skal ha samvær med sitt barn. Hun er fast overbevist om at han har forgrepet seg på deres datter. Med støtte i den sakkyndiges rapport og uttalelse under hovedforhandlingen, er det etter rettens oppfatning bare et spørsmål om tid før barnet selv tror hun er blitt misbrukt av sin far, hvis dette ikke allerede er et passert stadium.

(109) Med denne fast sementerte oppfatning fra mor, må man legge til grunn at mor vil fortsette på samme måte som tidligere, og at hun vil gjøre det hun kan for å forhindre kontakt mellom far og datter.

(110) Retten føler seg også overbevist om at en dag vil barnet reagere som hennes halvsøster, Kari. Hun vil nekte å se sin far, fordi hun gjennom innflytelse fra mor – og muligens andre i sitt nærmiljø – har forstått at fedre er farlige og ubehagelige og personer man ikke bør treffe. At en slik utvikling vil være svært skadelig for barnet er ikke tvilsomt.

(111) Far har forklart at han finner det viktig at barnet opprettholder en god og nær kontakt med sin mor og sin halvsøster. Han ønsker også å medvirke til at det blir gode samvær, fortrinnsvis i Nord-Norge. Lagt til grunn at barnet skal bo fast hos ham, er det hans oppfatning at mor i starten bør ha begrenset samvær, slik den sakkyndige har foreslått. Dette for å skjerme barnet for de følelsesmessige opprivende reaksjoner mor må forventes å få. Det vil imidlertid være opp til mors opptreden, når hun kan få utvidet sitt samvær, og hvor lenge dette må skje med tilsyn.

(112) Retten viser til den sakkyndiges uttalelse i sin siste rapport (side 22):

«Samlet vurdering foreldrenes omsorgskompetanse: Jeg har kommet fram til at far har alminnelig god omsorgskompetanse. Jeg regner med at han kan gi barnet den omsorg hun trenger. Far har videre en samboer som vil være til hjelp for ham. Far vil gjerne ha veiledning fra fagpersoner og jeg vurderer derfor at far vil kunne nyttiggjøre seg profesjonell hjelp fra eksempelvis BUP eller barnevernet.

Jeg har kommet til at mor har god kompetanse til å gi barnet materiell omsorg og til å gi det kognitiv utviklingsstøtte. Utredningen har avdekket svakheter ved omsorgskompetansen på det sosiale og emosjonelle området. Jeg vurderer at mor per i dag ikke har kompetanse til å gi barnet et aldersadekvat samspill. Mor preger barnets utvikling på en negativ måte. Dersom barnet skal bo fast hos mor, er det nødvendig at mor inngår i et omfattende behandlingsopplegg dersom en vil unngå at barnet skal utvikle alvorlig psykiske vansker. På bakgrunn av tidligere behandlingserfaring vurderer den sakkyndige det som lite trolig at mor vil ha reell nytte av en eventuell behandling. »

Hvor skal barnet bo fast?

(113) Til dette uttaler den sakkyndige i sin siste rapport (side 23):

«Valg av fast bosted: Dersom retten kommer til at det er aktuelt å flytte fast bosted for barnet fra mor til far, må en vurdere hvilke konsekvenser det vil få for henne å flytte. En problemstilling som da blir sentral, er at barnet i dag er nærest knyttet til mor. Hun har også en sterk tilknytning til storesøsteren.

Flytting vil innebære en psykologisk belastning som utfordrer barnets psykologiske stabilitet. Dette kompliseres ved at barnet har utviklet et ambivalent forhold til far. Det vil være en større utfordring å trygge et barn som har en ambivalent tilknytning, enn det ville vært dersom hun hadde en trygg og god tilknytning til sin far.

Samtidig vil det faktum at barnet de tre første leveår har utviklet en trygg og sikker tilknytning til mor, og at hun ikke har hatt tidligere brudd være en fordel ved en eventuell flytting til far. Treåringer antas å ha etablert en evne til å knytte seg til omsorgspersoner som gjør treåringen mindre sårbar for varig skade ved skifte av omsorgspersoner enn yngre barn. På grunn av samvær i barnehagen og på Myrsnipa kjenner trolig barnet far bedre nå enn det som var tilfelle ved siste rettsmøte.

Hvordan ut fallet blir for barnets psykologiske utvikling på kort og lang sikt er avhengig av mange variabler. En faktor som har stor betydning for ut fallet av flytting er hvordan far og hans omsorgssystem er i stand til å hjelpe barnet. Den sakkyndige vurderer fars kompetanse til å gi barnet emosjonell og sosial omsorg som god. Det må også anses som positivt at fars samboer har egen erfaring med barn, studerer pedagogikk og antakelig har god kompetanse til å gi barnet følelsesmessig omsorg. Far har også vist at han er interessert i og mottakelig for

veiledning fra profesjonelle. Far og hans samboer synes å ha et stabilt forhold seg imellom og vurderes å ha mulighet til å takle den store utfordringen som en flytting kan bli.

På samme måte som det har betydning hvilken kompetanse mottakerhjemmet har, spiller det stor rolle hvordan avsenderhjemmet forholder seg. Denne variabelen syntes jeg det er svært vanskelig å vurdere. En ikke usannsynlig mulighet er at mor vil nekte å akseptere en slik avgjørelse og aktivt arbeide i mot den. Manglende positiv støtte vil også innebære at kontakten med mor må reduseres betydelig i løpet av etableringsprosessen hos far. Dermed mister barnet en viktig relasjon for en periode. Dersom mor klarer å skjule sine egne reaksjoner for barnet, kan hun ha hyppigere kontakt og være en støtte for henne. Dette vurderes imidlertid som lite sannsynlig.»

(114) Den sakkyndige avslutter avsnittet med følgende:

«Ut fra en total vurdering vurderer den sakkyndige at det beste for barnet på lang sikt er å bo fast hos far. »

Rettspraksis vedrørende fast bosted

(115) Saker om fast bosted og samvær vil nødvendigvis være meget konkret begrunnet. Det synes likevel å ha vært en tendens i rettsutviklingen i retning av å legge betydelig vekt på omfanget av den samlede forelderkontakt. Det foreligger flere nyere rettsavgjørelser særlig fra lagmannsrettene, hvor barn er blitt flyttet til den av foreldrene, som er villig til å samarbeide om samvær i motsetning til den andre.

(116) Det vises til **Rt-2005-682**, hvor en ti års jente mot sin vilje ble flyttet til sin far, fordi man mente at det ville gi den mest stabile kontakt med begge foreldre.

(117) Frostating lagmannsrett flyttet i **LF-2009-40095** en 7 års jente fra mor til far, fordi mor nektet at far skulle ha kontakt med sitt barn med varierende begrunnelser.

(118) Borgarting lagmannsrett bestemte i **LB-2006-179408** under dissens at to søstere mot sin vilje skulle flytte fra mor til far med den begrunnelse at man måtte legge til grunn at mor ikke ville etterleve fars samværsrett når barna bodde fast hos sin mor.

(119) Borgarting lagmannsrett bestemte i **LB 2007-99634** at en 6 års gutt skulle flytte fra sin mor til sin far, idet flertallet la avgjørende vekt på guttens muligheter for å danne seg et selvstendig og positivt bilde av begge foreldre, samt hans behov for størst mulig forelderkontakt.

(120) I **LB-2007-36215** bestemte Borgarting lagmannsrett at to jenter på 9½ og 3 år skulle bo fast hos sin far, idet det ble lagt avgjørende vekt på mors negative forhold til far og hennes manglende skjerming av barna i forhold til foreldrenes konflikt.

(121) I **LB-2003-19334** bestemte Borgarting lagmannsrett at en 2½ års gammel gutt skulle overføres fra mor til far og tilla mors samværsnekt avgjørende betydning, og at gutten ved overføring til far ville få kontakt med begge foreldrene.

(122) Når det gjelder saker der spørsmålet om seksuelle overgrep har vært et tema vises det til **Rt-1994-940** jamfør **Rt-1989-320**, hvor det i forbindelse med spørsmål om samvær sies at det «overhodet ikke kan tas noen risiko i et slikt forhold».

(123) I motsatt retning foreligger som legger særlig vekt på å opprettholde status quo som **Rt-1996-950**, hvor barna ble hos sin far, hvor de hadde vært i tre år.

Rettsens konklusjon om hvor barnet skal bo fast

(124) Avgjørelsen om hvor barnet skal bo fast har retten funnet tung å ta, men er likevel ikke i tvil om resultatet. Retten er av den overbevisning at det vil være best for barnet å flytte til sin far, idet han vil kunne gi henne en harmonisk oppvekst uten slike følelsemessige føringer som på sikt vil kunne hemme

hennes vekst og utvikling. Retten ser det slik, at far kan gi sitt barn materiell og følelsesmessig trygghet, og dermed legge grunnlag for at hun kan bli et selvstendig individ med egne meninger.

(125) Grunnen til at retten oppfatter beslutningen så tung å ta, er at en slik flytting for barnet umiddelbart kan tenkes å bli oppfattet av henne som en uforståelig inngripen i ens tilværelse, som hun på sitt aldersnivå sannsynligvis oppfatter som trygg og god. Flytting til en far hun i utgangspunkt avviser, vil hun derimot kunne oppfatte som truende.

(126) Med støtte i den sakkyndiges rapport har retten imidlertid kommet til at barnet har ressurser som gjør at hun vil klare den nødvendige omstilling, og at far kan og vil hjelpe sitt barn med å tilpasse seg, både med hjelp fra hans samboer, stesønn og fars nære familie, og med nødvendig bistand fra det offentlige hjelpeapparat, sakkyndig ekspertise m.m.

(127) Det vil på mange måter være mor som selv vil være den som best kan minske den smerte barnet kan bli påført i og med flyttingen. Hvis mor, på tross av sitt personlige tap ved at datteren flytter, velger å forholde seg lojal til situasjonen ved snarest mulig å medvirke til at hun får etablerer et godt samvær med sitt barn, vil hun kunne bistå barnet på et tidspunkt i livet, hvor hun er sårbar og trenger sin mors støtte. Klarer mor dette, vil hun kunne medvirke til at den gode kontakt som er mellom mor, datter og stesøster opprettholdes, og til at barnet raskest mulig kan venne seg til den nye situasjonen.

Omfanget av mors samvær

(128) Den sakkyndige skriver i sin sluttrapport (side 24) følgende:

«Den geografiske avstanden mellom de to hjemmene og den store foreldrekonflikten legger ikke til rette for vanlig samvær.

Når det skal fastsettes en samværsordning må en ta hensyn til at samvær medfører økt konfliktpress for barnet. Dette taler for noen begrensninger i samværet.

Som jeg har redegjort for ovenfor vil det ha stor betydning for barnets psykologiske utvikling, dersom hun skal bo hos faren, om hun opplever støtte fra mor eller om mor belaster henne med sine overveldende følelser. Dersom retten velger å flytte barnet fra mor til far, og legger til grunn at mor vil ha svak kompetanse til å beskytte henne mot ubearbeidede følelser som barnet ikke har kompetanse til å beskytte sei imot, bør en redusere samværets omfang vesentlig for en periode. Det er antakelig bedre å ha et lengre fravær fra kontakt med moren enn å bli belastet med et følelsesmessig kaos hun ikke har forutsetninger for å forholde seg til. Jeg vil antyde at fire til seks samvær av et par timers varighet vil være riktig i løpet av det første året. Det vil også være nødvendig å føre tilsyn med samværet og gripe inn dersom påvirkningen av barnet blir overveldende.

Dersom en legger til grunn at mor, og eventuelt personer hun bringer med seg, opptrer støttende og samarbeider positivt om en eventuell overføring av fast bosted til far, kan samværet være betydelig hyppigere. Det gunstigste ville da være en glidende overføringsordning og etter hvert samvær på nivå med midlertidig samvær som fremgår av kjennelse i Oslo Tingrett 25.mars 2009.»

(129) Det er rettens oppfatning at det vil være av stor viktighet at barnet får et både kvalitativt og kvantitativt godt samvær med sin mor, og dermed også med sin halvsøster, slik at hun kan bevare den gode kontakten hun har med dem. Som det fremgår av den sakkyndiges rapport, vil det i stor grad avhenge av hvordan mor reagerer på overflyttingen av barnet til hennes far. Aksepterer mor før eller siden overflyttingen, skulle forholdene ligge godt til rette for ikke bare et vanlig samvær, men også et utvidet samvær. Avviklingen av samværet må imidlertid tilpasses den geografiske avstand mellom mor og far, barnets alder barnehage, skolegang m.m. Retten antar at samværet mellom mor og datter, så lenge det er begrenset i omfang og med tilsyn, bør være i Nord-Norge.

(130) På nåværende tidspunkt har retten imidlertid ikke annet valg enn å fastsette et meget begrenset samvær, som er ment å skulle vare til forholdene har normalisert seg og både barnet og hennes mor har

forsonet seg med den nye situasjon. Retten har tillit til at far gjennom frivillig avtale med mor vil gå med på en utvidelse av mors samvær eller alternativt å få bistand fra det lokale familievernkontoret, slik at partene kan unngå ytterligere personlige og økonomiske belastninger som følger med å måtte gå til domstolene.

Den midleidige avgjørelsen

(131) Tingrettens kjennelse av 25. februar 2009 gjelder i utgangspunkt til det foreligger en rettkraftig dom. Det anføres av far at den midleidige avgjørelse må endres, idet det foreligger «særlige grunner» jamfør barneloven §64. Bakgrunnen er at i den tiden som har gått siden kjennelsen ble avsagt, har far blitt nektet å ha et slikt samvær som han har rett til etter kjennelsen. I stedet har han måttet gå med på sporadisk og begrenset samvær under tilsyn.

(132) Far har krevd en midlertidig avgjørelse i saken. Retten avsa 25. februar 2009 en midlertidig avgjørelse, hvor han fikk medhold i sitt krav om samvær med sitt barn, satt av retten til: «en uke hver måned, første gang i uke 10, deretter uke 14 og tilsvarende etter dette hver fjerde uke. » Kjennelsen ble anket av mor, men anken ble siden trukket.

(133) Mor nektet imidlertid å medvirke til samværet, idet hun forlangte at dette måtte skje under tilsyn. Far hadde en ukes samvær med barnet i barnehagen, som imidlertid ikke ønsket å fortsette et slikt samvær. Dette førte til at retten i brev datert 5. mai 2009 påla BUFetat å etablere en tilsynsordning etter «Forskriften om nærmere føresegner om oppnevning av tilsynsperson med mer», som i utgangspunkt gjelder for i alt 16 timer. Etter dette har det vært samvær mellom far og datter i regi av Myrsnipa med en fagperson til stede, og noen ganger også med den sakkyndige som observatør.

(134) Mor motsetter seg fortsatt samvær mellom far og datter uten tilsyn. Det er på denne bakgrunn far nå har nedlagt påstand om at barnet skal bo fast hos ham, idet han har konkludert med at han ikke vil oppnå en samværsordning med barnet som er til hennes beste, fordi mor er urokkelig i sin oppfatning av far som overgriper.

(135) Retten legger til grunn at forutsetningene om at et akseptabelt samvær mellom far og datter skulle kunne bli en realitet, ikke lenger forekommer troverdig. Slik retten ser det innebærer det at det foreligger «særlige grunner», som er en forutsetning for at tidligere avgjørelse kan endres jamfør barneloven §64.

(136) Far har i den midlertidige saken anmodet om at den midlertidige avgjørelse må gis en kort frist for gjennomføring, jamfør Borgarting lagmannsrett, LB-2006-179408, idet det vises til det som er sagt om mors forventede reaksjoner på en dom som konkluderer med at barnet skal bo fast hos sin far.

(137) Det vises til barneloven §65 første ledd siste punktum, hvor det sies at «*førebels avgjerd etter §60 er tvangskraftig enda om avgjerda ikkje er rettskraftig*». Under henvisning til mors aversjon mot å la barnets far ha omsorg for sitt barn uten tilsyn, og risikoen for at barnet kan bli utsatt for press og motpress, finner retten at det i slutningen i den midleidige avgjørelse må presisere at den skal gjennomføres senest innen fire dager etter dommen/kjennelsen er forkynt for mor.

Saksomkostninger

(138) Far har fått medhold i sine påstander, både i den midlertidige saken og i hovedsaken og har dermed vunnet sakene fullstendig. Ifølge tvisteloven §20-2 (1) har en part som har vunnet saken krav på full erstatning av sine saksomkostnader.

(139) Retten finner ikke at noen av unntakene i bestemmelsens pkt (3) kommer til anvendelse, idet retten ikke finner grunner som skulle gjøre det rimelig å unnta mor for å dekke fars omkostninger. Retten viser til at inneværende dom er en følge av at mor har nektet å innrette seg etter tre rettskraftige avgjørelser som er fattet gjennom de siste 2 1/2 år. Dette har medført at far har måttet pådra seg betydelige utgifter i forbindelse med de nevnte saksanlegg og nå enda ett.

(140) Mor har blitt idømt saksomkostninger i alle sakene, men så langt har hun ikke betalt det hun skylder far. Mors nektelse av å rette seg etter de rettskraftige avgjørelser er rettsfornektelse, som etter rettens oppfatning mangler enhver støtte i konkrete bevis eller indisier. Denne steile holdning mor utviser, og som har forårsaket de tre tidligere rettsavgjørelser, alle med idømte saksomkostninger, tilsier at når hun nå får den fjerde avgjørelsen imot seg, må hun også nå idømmes motpartens saksomkostninger.

(141) I motsetning til mor, har far ikke fri sakførsel. Hans prosessfullmektig, advokat Elisabeth Bergsland, har fremlagt en salærøppgave på kr 192.725 eks mva, hvorav kr 30.500 eks mva er påløpt hos tidligere advokat til og med utarbeidelse av stevningen. Bergslands salær er kr 130.900 fra stevning frem til hovedforhandling og 31.905 frem til sakens avslutning, alt basert på en timepris på kr 1700 og et timeforbruk i størrelsesorden 100 timer. Inklusiv mva er kravet på kr 240.906. Omkostninger påløpt i forbindelse med den midlertidige avgjørelse fra februar 2009 er holdt utenfor.

(142) Mor har fremlagt en omkostningsøppgave på kr 95.972 basert på timeprisen for fri sakførsel på kr 870 og et timeantall på knapt 90 timer. Mor har ikke protestert på fars omkostningsøppgave. Retten viser til at timeantallet for saksøker ofte er noe høyere enn for saksøkte. Den timepris saksøkers prosessfullmektig har krevd er det heller ikke noe å si på. Beløpet er høyt, men saken har krevd et betydelig arbeid av prosessfullmektigene. Retten legger fars omkostningsøppgave til grunn.

(143) Når det gjelder omkostningene til den sakkyndige, vil også de bli betydelige, hensett til at det foreligger en omfattende sakkyndig oppfølgingsrapport, blant annet på bakgrunn av observasjon av samværet mellom far og datter. Retten har i den midleidige avgjørelse vist til at det var mor som begjærte sakkyndig, og vurderer det slik at den sakkyndiges arbeid etter dette er en videre oppfølging. I og med at mor har i sakførsel belastes den sakkyndiges salær det offentlige.

(144) Far har krevd at kjennelsen også skal omhandle ilagte saksomkostninger. Ingen av prosessfullmektigene har skilt sine omkostninger etter om de gjelder hovedsaken eller den midlertidige saken. Retten har ingen mulighet til å skjønne over dette og gir ikke far medhold i den delen av påstanden. Dette markeres ved at punktet utelates i kjennelsene slutning.

(145) Dommen er avsagt innen lovens frist.

Slutning

(146) Domsslutning i hovedsaken:

Barnet skal bo fast hos far. Mor skal ha samvær under tilsyn én gang i måneden opp til 4 timer, første gang 15. november 2009. Mor dømmes til å betale i saksomkostninger til far med 240.906 kroner inklusiv mva med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer. Oppfyllelsesfristen er to uker.

(125) Slutning i kjennelsen i saken om midlertidig avgjørelse:

Barnet skal bo fast hos far inntil rettskraftig avgjørelse i saken foreligger. Mor skal inntil rettskraftig avgjørelse i saken foreligger, ha samvær under tilsyn én gang i måneden opp til 4 timer, første gang 15. november 2009. Punkt 1 i kjennelsen gjennomføres senest innen 4 dager etter den er forkynt for mor

[En uke senere ble barnet hentet av barnevern/politi og overlevert far.]